

Nyugat-Dunántúl – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés

CSIZMADIA ZOLTÁN – TÓTH PÉTER

I. Bevezetés

A tanulmány célja a Magyar Ifjúság 2012 kutatás regionális adatainak az elemzése, a Nyugat-dunántúli régióban élő fiatal korosztály társadalmi helyzetének, életmódjának, korosztályi problémarendszerének bemutatása, a specifikus térségi és települési sajátosságok leírása. Az elemzés szerkezetileg három részre tagolódik. Először áttekintjük a 15-29 év közötti korosztály élethelyzetével kapcsolatos alapvető demográfiai, társadalmi sajátosságokat a család, az oktatás, a munkaerőpiac és a gazdasági erőforrások esetében. Ezt követően az életmód összefüggésében a szabadidő eltöltés, a fogyasztás, az egészségügyi helyzetkép, a kockázati magatartások, az identitás és az értékvilág, valamint az elégedettség és a jövőbeli tervek vonatkozásában elemezzük a térségi és települési sajátosságokat. Végül összefoglaljuk egy problématerkép formájában azokat a kihívásokat, amelyekkel a térségben élő fiatalok szembesülnek, figyelve arra, hogy milyen pontokon jelentkeznek területi alapú eltérések az országosan jellemző problémáktól.

Az elemzések során a referenciakeretet az országos adatok jelentik, ehhez viszonyítjuk a regionális és a megyei szintű eredményeket is. A megyei bontás pedig arra ad lehetőséget, hogy a vizsgált térségen belüli a belső differenciálódás jegyeit is be tudjuk azonosítani, hiszen társadalmi szempontból a régió nem tekinthető egységes és homogén tömbnek. A regionális és megyei rendezőelv mellett arra is kitérünk, hogy milyen különbségek figyelhetők meg a vidéken és a városokban élő fiatalok között a lakóhely települési jellege alapján (községek, városok, megyeszékhely).

A Magyar Ifjúság 2012 felmérés 8000 fős mintája alapot ad arra, hogy regionális, és korlátozott mértékben megyei alapú elemzéseket is végezzünk. A Nyugat-Dunántúl esetében 770 főnyi (a teljes minta 9,6 százaléka)

15-29 év közötti fiatal kérdeztek meg, ez tekinthető az elemzés alapjául szolgáló almintának. Megyei bontásban legalább kétszáz fős részmintákkal dolgozunk. Győr-Moson-Sopron megye esetében az elemszám 345 fő (45 százalék), Vas megyénél 204 fő (26 százalék), Zala megyénél pedig 221 fő (29 százalék). A régióban megkérdezett 770 fiatal a település típusa alapján a következőképpen oszlik meg: hogy 45 százalékuk megyeszékhelyen vagy megyei jogú városban él, 26 százalékuk egyéb más városban, 29 százalékuk pedig községben. A fiatalok több mint háromnegyede tehát városi, egy-negyede pedig vidéki miliőben él.

A legutolsó átfogó regionális ifjúsági helyzetelemzésre 2008-ban került sor (Bauer-Szabó, 2009). A tanulmány alapján az alábbi regionális sajátosságok tekinthetők kiindulópontnak a jelen tanulmány számára: Magyarország egyik legfejlettebb térségéről van szó, de ennek ellenére a régió északi és déli pontja között jelentős településszerkezeti (aprófalvas térségek, kevesebb város, hátrányos helyzetű kistérségek) és feladatellátási különbségek figyelhetők meg. A legtöbb fejlettségi és ellátottsági indikátor esetén kimutatható az észak-déli lejtő. Országos összehasonlításban kedvezőbb gazdasági, munkaerő-piaci, jövedelmi háttér jellemzi a térségben élő fiatalokat, ami jól körülrajzolható, biztosabb jövőképet is eredményez. Ezzel együtt kimutatható a posztmodern, fogyasztói társadalomhoz kapcsolódó értékrend is, amely főként a szabadidő és a fogyasztás területén kap főszerepet. Az elemzők arra is felhívták a figyelmet, hogy az egyre erősödő individualizáció hatására az apolitikus látásmód és a demokratikus deficit megjelenése is beazonosítható. Bizalomhiány és proaktív viselkedés jellemzi a térség fiatalosságát, sőt a különböző formális és informális csoportokban való megjelenés, aktivitás, a közösségi lét sem vonzó számukra (Nyugat-dunántúli Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés 2009: 7-41.p.).

II. Élethelyzet(kép)

A régióban élő fiatalok élethelyzetét leíró társadalmi sajátosságokat négy dimenzió mentén vizsgáljuk meg. A demográfiai alapjellezők mellett családi keretekkel és az önálló életkezddéssel összefüggő kérdésekkel kezdjük a vizsgálatot. A második területet az oktatási, továbbtanulási tervek, az iskolai életút áttekintése, a nyelvtudás szintje jelenti. A következő két dimenzió elsődlegesen az életmódot alakító háttértényezőkre fókuszál. Egyrészt a munkaerő-piaci státusz, a munkavállalási aktivitás, elhelyezkedési jellemzők, motivációk, a munkaerő-piaci boldogulással kapcsolatos várakozások tartoznak ide, másrészt az egyéni és háztartási/családi alapú gazdasági erőforrások a jövedelemviszonyok és a lakáskörülmények formájában. Röviden: az első lépés a fiatalok gazdasági és humán-kulturális erőforrásainak feltárása.

Nemi és életkori szempontból nem figyelhető meg eltérés a régiós mintában (1. táblázat), bár kissé magasabb a lányok/nők aránya a fiatal korosztályban (53 százalék). Életkor szempontjából a korcsoport három markáns szegmensre oszlik: a legnagyobb csoportot a 19-24 évesek jelentik (41 százalék), majd a 25-29 évesek következnek (35 százalék), a 15-18 éves korosztály pedig a minta közel negyedét alkotja. Az átlagéletkor 22 év. Az országos átlagokhoz képest az első jelentősebb különbség a párkapcsolati kérdéseknél jelentkezik. Alacsonyabb a házások és a házasság nélküli párkapcsolatban vagy élettársi kapcsolatban élő fiatalok aránya a térségben és ebből fakadóan magasabb a nőtlenek/hajadonok aránya. Összességében a válaszadók 22 százaléka él együtt házastárssal (7 százalék) vagy élettárssal, partnerrel (15 százalék). Az országos mintában ez az arány közel 30 százalékos. A régióban a legalacsonyabb a szülőktől függetlenül élő fiatalok aránya is. Ötből négy fiatal még a szüleivel él (az országos arány 75 százalék). Az önálló, saját lakással rendelkezők aránya 11 százalékos, ami szintén a legalacsonyabb érték az összes régió között (az országos arány 17 százalék).

HARMADRÉSZT - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

1. TÁBLÁZAT: Demográfiai, családi jellemzők régiós és megyei bontásban (fő illetve százalék)

	Magyar- ország	Nyugat- Dunántúl	Győr	Vas	Zala
Elemzés (fő)	8000	770	345	204	221
fiú/férfi	51	53	52	53	55
lány/nő	49	47	48	48	45
Életkor (átlag), év	22	22	23	22	22
15-18 évesek (%)	24	23	22	26	23
19-24 évesek (%)	41	42	41	42	42
25-29 évesek (%)	35	35	37	32	35
Házas	10	7	8	4	8
Nőtlen/hajadon	89	93	92	95	91
Van élettársa/partnere, akivel együtt él	20	15	12	19	17
Házasság nélküli élettársi kapcsolat (eddigie életében)	21	16	16	10	22
Párkapcsolat jelenleg (barátnő, barát)	52	54	58	54	47
Párkapcsolat korábban (barátnő, barát)	67	67	65	67	71
Van gyermeke	15	10	10	9	11
Gyermekek száma (ha van)	1,7	1,5	1,3	1,4	1,9
Szeretne gyermeket vállalni a jövőben	87	90	87	93	90
Ha igen, összesen hány gyermeket szeretne	1,9	1,9	2,1	1,8	1,9

A fiatalok kétharmadának volt már legalább egy párkapcsolata, 54 százalékuknak jelenleg van barátja, vagy barátnője. A párkapcsolati jellemzőkből fakadóan a régióban élő fiatalok körében a gyermekkel rendelkezők aránya is alacsonyabb (10 százalék), és a gyermekek száma is kevesebb (1,5 fő), mint az országos átlag. A korcsoportban gyermekvállalási hajlandóság nagyon magas: gyakorlatilag 10 megkérdezett fiatalból kilenc szeretne (újabb) gyermeket vállalni a jövőben. Az érintettek átlagosan két gyermeket szeretnének vállalni.

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

A település típusa alapján (2. táblázat) szintén nincsenek markáns eltérések a nemi és életkori sajátosságokban, bár a községekben magasabb a fiúk/férfiak aránya. A vidéki és a városi, különösen a nagyvárosi fiatalok családi helyzetében és magánéleti jellemzőiben, illetve az ezzel kapcsolatos preferenciákban egy ponton figyelhető meg jelentős eltérés a régió belül. A térség vidéki fiataljai körében magasabb a házások, vagy az olyan párkapcsolatban élők aránya, akik már együtt is élnek (összesen 26 százalék), illetve a vidéki fiatalok körében nagyobb az aránya (77 százalék) azoknak is, akik szeretnének házasságban élni.

2. TÁBLÁZAT: Demográfiai, családi jellemzők a település típusa alapján (fő illetve százalék)

	Magyar- ország	Megye- székhely	Egyéb Város	Község
Elemzés (fő)	8000	277	162	332
fiú/férfi	51	52	52	54
lány/nő	49	48	48	46
Életkor (átlag év)	22	22	22	22
15-18 évesek	24	24	23	23
19-24 évesek	41	41	41	42
25-29 évesek	35	35	36	35
Házias	10	6	4	9
Nőtlen/hajadon	89	93	95	90
Van élettársa/partnere, akivel együtt él	20	13	14	17
Házasság nélküli élettársi kapcsolat (eddig élete során)	21	18	10	18
Párkapcsolat jelenleg (barátnő, barát)	52	49	57	57
Párkapcsolat korábban (barátnő, barát)	67	67	62	70
Szeretne-e házasságban élni - IGEN válasz	77	67	74	77
Van gyermeke	15	10	8	12
Gyermekek száma (fő)	1,7	1,4	1,5	1,6
Szeretne gyermeket vállalni a jövőben	87	89	93	88
Ha igen, összesen hány gyermeket szeretne (fő)	1,9	1,9	2,1	1,9

A régióban a legmagasabb az első gyermek megszületésének tervezett időpontja. Az országos átlag a 28,5 éves kor, míg a térségben átlagosan 30 éves korban tervezik a fiatalok az első gyermek vállalását. A már gyermekes fiatalok körében egyértelműen az életkor (32 százalék, túl fiatalnak érzi még magát), illetve az anyagi, jövedelmi viszonyok (24 százalék) és a lakás-körülmények (18 százalék) voltak a hátráltató tényezők. A régió fejlettségéből fakadóan az életkori tényező magasabb arányban, míg a materiális háttértényezők kisebb súllyal jelentek meg az okok között, mint ahogy az az országos mintában, vagy más régiókban megfigyelhető. Hasonló logika érvényesül azoknak a válaszaiban is, akiknek még nincs gyermeke. A gyermekneveléssel kapcsolatban erősen jelen van a párkapcsolati/házassági alapú családtervezés modellje. Arra a kérdésre, hogy vállalná-e, hogy a gyermekét egyedül nevelje a Nyugat-Dunántúlon élő fiatalok köréből érkezett a legkevesebb nemleges válasz. Míg országosan minden második fiatal inkább vagy biztosan felvállalná ezt a megoldást is a jövőben, ha szükségessé válna, addig a régiós mintában ez az arány csak 39 százalék, és az egész országban itt a legalacsonyabb a biztosan igennel válaszolók aránya (16 százalék szemben az országos 31 százalékos rátával) is.

A régió fiataljainak aktuális élethelyzetében két domináns életforma jelenik meg szorosan összekapcsolódva a korszerkezeti összetétellel: nagyjából egyenlő arányban vannak jelen a még tanulók (43 százalék) és a már dolgozók (44 százalék). További 7 százalékuk munkanélküli, és nagyobbik részük ellátás nélküli formában keres munkát. Alapvetően semmilyen térségi alapú specifikus elem nem figyelhető meg ebben a kérdéskörben, a régiós és megyei adatok követik az országos tendenciákat. A még tanuló fiatalok körében a legnagyobb arányban (32 százalék) a szakközépiskolába vagy középfokú technikumba járók vannak, 15 százalékuk gimnazista, 12 százalékuk felsőfokú szakképzésben vesz részt, 22 százalékuk pedig valamilyen főiskolai vagy egyetemi szintű képzést folytat. A régióban az országos átlagnál magasabb (5 százalékponttal) a szakközépiskolai tanulók aránya, és alacsonyabb (4 százalékponttal) a gimnazistáké. A legmagasabb iskolai végzettség szempontjából is kirajzolódik ez a térség-specifikus jellemző (3. és 4. táblázat).

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

3. TÁBLÁZAT: Oktatással kapcsolatos jellemzők régiós és megyei bontásban (százalék)

Legmagasabb befejezett iskolai végzettség	Magyarország	Nyugat-Dunántúl	Győr	Vas	Zala
8 általános	31	30	29	29	32
szakközépiskola, középfokú technikum	19	25	25	26	24
szakmunkásképző, szakiskola	16	19	24	16	14
gimnáziumi érettségi	16	10	10	10	11
felsőfokú szakképzés	7	7	6	9	5
főiskolai diploma	6	7	7	8	5
egyetemi diploma	2	2	1	3	2
szeretne továbbtanulni, tanfolyamot végezni	33	29	24	24	42
beszél idegen nyelvet	60	67	56	79	79

4. TÁBLÁZAT: Oktatással kapcsolatos jellemzők a település típusa alapján (százalék)

Legmagasabb befejezett iskolai végzettség	Magyarország	Megyeszékhely	Egyéb város	Község
8 általános	31	31	27	29
szakközépiskola, középfokú technikum	19	26	21	26
szakmunkásképző, szakiskola	16	14	25	20
gimnáziumi érettségi	16	12	10	9
felsőfokú szakképzés	7	8	8	6
főiskolai diploma	6	6	5	8
egyetemi diploma	2	1	4	2
szeretne továbbtanulni, tanfolyamot végezni	33	33	21	30
beszél idegen nyelvet	60	63	70	70

A régió mindhárom megyéjében és a településtípus szerinti bontás esetében is megfigyelhető az a tendencia, hogy a térség fiataljai körében nem csak többen tanulnak szakmunkásképzőben, szakiskolában vagy szakközépiskolában, középfokú technikumban, hanem – az országos arányoknál nagyobb mértékben – a végzettség szempontjából is ezen iskolai, képzési útvonalak dominálnak.

Azok körében, akik már nem tanulnak (minta 57 százaléka), a többség véglegesen és sikeresen befejezte a tanulmányait (64 százalék) és nem kíván további tanulmányokat folytatni. 26 százalékuk viszont a sikeresen befejezett képzés után is elképzelhetőnek tartja, hogy a későbbiekben tanulni fog még valamit. Az országban regionális szempontból ez a legalacsonyabb ráta ebben a kérdéskörben (országos átlag 33 százalék), sőt vannak olyan régiók, ahol a válaszok meghaladják a 40 százalékot (Közép-Dunántúl és Dél-Alföld). A tanulmányait félbehagyók aránya követve az országos trendet 10 százalék körül mozog, és kétharmaduk nem is szeretné folytatni a képzést. A lemorzsolódás hátterében álló tényezők között a leggyakoribb válasz a rossz tanulmányi eredmény (56 százalék) volt, majd kisebb arányban (20 százalékos említés) a családi okok jelentek meg a válaszok között.

Amennyiben a teljes regionális mintára vonatkoztatottan vizsgáljuk meg a továbbtanulási szándékot, szintén kirajzolódik egy specifikus elem, amely a regionális gazdasági- és munkaerő-piaci fejlettséggel és kínálattal is összefügghet. A közép-magyarországi régióban csupán 21 százalék, a Nyugat-dunántúli régióban pedig 29 százalék azoknak a fiataloknak az aránya, akik szeretnék még továbbtanulni, tanfolyamot végezni a jövőben. A többi régióban viszont 38 és 43 százalék között szóródnak az igen válaszok. A leggyakrabban előforduló továbbtanulási irányok közé sorolhatóak (zárójelben az említési arányok szerepelnek): a főiskolai szintű osztatlan képzés (21 százalék), más szakma (20 százalék), egyetemi szintű alapképzés (18 százalék), a nyelvtanulás (17 százalék). A továbbtanulási motivációk teljesen azonosak az országos mintázattal és viszonylag egyszerű sémát követnek. A leggyakrabban előforduló tényezők között három emelkedik ki magas előfordulási valószínűséggel: jól fizető állás miatt (60 százalék); normális életnek nincs esélye magasabb végzettség nélkül (36 százalék); azzal foglalkozhasson, amivel szeret (26 százalék).

Az idegen nyelvet beszélők aránya magasabb az országos átlagnál: a megkérdezett fiatalok 67 százaléka beszél valamilyen idegen nyelvet.

Ez hét százalékponttal magasabb az országos minta átlagértékénél. A két meghatározó nyelv esetében sajátos területi alapú különbségek figyelhetők meg, amely a nyugati fekvéssel, az osztrák határ- és a német nyelvterület közelségével függ össze. A régióban a legmagasabb az angol nyelvet nem beszélők aránya. Az országban csak minden ötödik fiatal tartozik ebbe a csoportba, míg a régióban a fiatalok 46 százaléka még alapfokon sem beszél angolul. Negyedük alapfokon, 24 százaléuk középfokon és 4 százaléuk felsőfokon beszéli ezt a nyelvet. A térségben a német nyelvismeret sokkal elterjedtebb. Az országos mintában a fiatalok 45 százaléka említette, hogy beszél valamilyen szinten németül, ezzel szemben a régióban a németül tudók aránya eléri a 82 százaléket. A teljes mintához képest kétszer nagyobb az arány a felsőfokú (7,6 százalék) és a középfokú (37 százalék) nyelvtudásnak. A nyelvvizsga esetén az előbbiekhöz hasonló területi alapú különbségek nem figyelhetők meg: a középfokú nyelvvizsgák a dominánsak a fiatalok körében, és alapvetően az adott nyelvet beszélő fiatal közül minden második már rendelkezik nyelvvizsgával.

Mint korábban utaltunk rá, a régióban megkérdezett fiatalok 44 százaléka már befejezte a tanulmányait és dolgozik. Természetesen ennél magasabb azok aránya, akik életük során valamikor pénzért végeztek munkát (59 százalék), és a bármilyen munkatapasztalattal rendelkezők között a legalább három hónapig tartó munkavállalás előfordulása is nagyon magas (86 százalék), a régió legtöbb megyéjében jelentősen meghaladja az országos átlagot. Átlagosan 19 éves korban jelenik meg a pénzért végzett munkavégzés és általában két munkahellyel már minden második fiatal rendelkezett eddigi élete során. Egyértelműen a bejelentett munkaszerződés a domináns foglalkoztatási típus (94 százalék), és elsődlegesen határozatlan időre szóló szerződések fordulnak elő (70 százalék). Az érintettek 23 százalékának határozott idejű szerződése van, míg 6 százaléuk eseti megbízással dolgozik. A régióban élő fiatalok körében tehát nem csak magasabb a munkaerőpiacon is jelen lévők aránya, de körükben magasabb a bejelentett munkaszerződéssel rendelkező személy is. A régió egészében (9 százalék), és különösen Győr-Moson-Sopron (7 százalék), illetve Vas megyében (4 százalék) az országos átlagnál (15 százalék) jóval kisebb a részmunkaidős foglalkoztatottak aránya. Ha dolgozik egy fiatal, akkor elsődlegesen teljes munkaidőben tud elhelyezkedni (91 százalék) a térség munkaerő-piacán. A leggyakoribb foglalkozási kategóriát a szakmunka és a betanított munka

jelenti, amely szoros összefüggésben áll az életkorral és az adott időszakban megszerezhető legmagasabb iskolai végzettséggel. Együttesen a foglalkoztatott fiatalok kétharmada ebbe a két kategóriába tartozik. Ez 10 százalékponttal magasabb, mint az országos érték (53 százalék) és jól tükrözi az ipar erős térségi jelenlétét. A diploma nélküli szellemi foglalkozásúak aránya (17 százalék) ebből következően alacsonyabb, mint az országos átlag.

A kedvezőbb munkaerő-piaci sajátosságok a munkanélküliségi adatokban is nyomon követhetők. Az országos mintában számolva a fiatalok 27 százaléka szembesült már a munkanélküliséggel élete valamelyik szakaszában. Zala megyét nem számítva a régióban élő fiatalok védettebbek a munkanélküliséggel szemben. A régió 18 százalékos értéke 9 százalékponttal alacsonyabb az országos átlagnál. Ehhez nem csak a kedvezőbb lokális munkaerő-piac járul hozzá, hanem a külföldi munkavállalási lehetőség is. Az osztrák és szlovák határ közelsége a fiatalabb korosztálynál is kifejti munkaerő elszívó hatását. Kétszer, akár két és félszer nagyobb (13-14 százalék) a külföldi munkavállalás előfordulása a régióban élő fiatalok körében, mint az országos átlagérték (6 százalék).

Amennyiben a munkaerő-piaci helyzetet a vidék-város összefüggésrendszerben elemezzük (6. táblázat), néhány ponton markánsabb eltérések figyelhetőek meg. Egyrészt a vidéken élők körében magasabb a pénzért történő munkavállalás, az eseti megbízások, és a betanított munkás foglalkozási kategória előfordulása (25 százalék). A régió nagyvárosaiban élő dolgozó fiatalok között viszont a szakmunkás kategória a meghatározó (48 százalék). A munkanélküliség előfordulása is a vidéken élők körében magasabb, közelítve az országos átlaghoz (24 százalék). A külföldi munkavállalás speciális szerepe az ifjúság munkaerő-piaci lehetőségeinek alakulásában viszont egyöntetűen megjelenik mindhárom településkategóriánál.

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

5. TÁBLÁZAT: Munkaerő-piaci jellemzők régiós és megyei bontásban (százalék és átlagérték)

	Magyar- ország	Nyugat- Dunántúl	Győr	Vas	Zala
Eddigi élete során végzett-e olyan munkát, amiért pénzt kapott	62	59	56	53	68
Legalább 3 hónapig tartó munkavállalás (szünidei munka nélkül)	80	86	87	96	78
munkaszerződés domináns típusa					
Határozatlan idejű bejelentett	63	69	68	79	62
Határozott idejű bejelentett	24	23	26	18	24
Eseti megbízás	9	6	4	4	11
Leggyakoribb foglalkozási kategória					
Betanított munkás	19	22	21	27	19
Szakmunkás	34	41	44	39	39
Szellemi (diploma nélkül)	23	18	19	19	14
ha dolgozik					
Teljes munkaidőben	85	91	93	96	83
Részmunkaidőben	15	9	7	4	17
Volt-e valaha munkanélküli – Igen válasz	27	18	17	10	27
Dolgozott-e valaha külföldön	6	13	13	14	12
átlagértékek					
Hány éves korában kapott először pénzt munkavégzésért	19	19	19	20	18
Hány munkahelye volt eddig	1,7	1,9	2,0	1,8	1,9
Jelenleg hány különböző munkája van	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Mennyire érzi biztosnak jelenlegi munkáját (1-5 skála)	3,4	3,5	3,2	3,9	3,7

HARMADRÉSzt - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

6. TÁBLÁZAT: Munkaerő-piaci jellemzők a település típusa alapján
(százalék és átlagérték)

	Magyar- ország	Megye- székhely	egyéb város	Község
Eddigi élete során végzett-e olyan munkát, amiért pénzt kapott	62	51	56	67
Legalább 3 hónapig tartó munkavállalás (szünidei munka nélkül)	80	86	91	85
munkaszerződés domináns típusa				
Határozatlan idejű bejelentett	63	68	74	67
Határozott idejű bejelentett	24	26	20	23
Eseti megbízás	9	3	7	8
leggyakoribb foglalkozási kategória				
Betanított munkás	19	15	24	25
Szakmunkás	34	48	44	35
Szellemi (diploma nélkül)	23	18	17	17
ha dolgozik				
Teljes munkaidőben	85	90	92	91
Részmunkaidőben	15	10	8	9
Volt-e valaha munkanélküli – Igen válasz	27	16	9	24
Dolgozott-e valaha külföldön	6	15	11	12
átlagértékek				
Hány éves korában kapott először pénzt munkavégzésért	18,7	19,3	19,2	18,7
Hány munkahelye volt eddig	1,7	2,0	2,1	1,8
Jelenleg hány különböző munkája van	1,1	1,0	1,0	1,0
Mennyire érzi biztosnak jelenlegi munkáját (1-5 skála)	3,4	3,5	3,5	3,5

Egy ötfokozatú skálán kellett értékelnie a megkérdezetteknek azt, hogy jelenlegi munkahelyüket mennyire érzik biztosnak. Alapvetően megyei és regionális vonatkozásban és település típus szerinti bontásban sem figyelhetők meg szignifikáns eltérések a válaszokban. Gyakorlatilag az érintett

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

7. TÁBLÁZAT: Gazdasági erőforrások jellemzői régiós és megyei bontásban (átlagérték és százalék)

	Magyar- ország	Nyugat- Dunántúl	Győr	Vas	Zala
Háztartás átlagos havi nettó összjövedelme, 1000 Ft-ban megadva (N=3338)	198	256	242	359	211
Megkérdezett átlagos havi nettó jövedelme, 1000 Ft-ban megadva (N=5293)	46	65	59	92	49
Külön kasszán él a szüleitől	18	21	22	20	22
Nem fordul elő, hogy a hónap végére elfogy a pénzük	34	52	53	57	44
Havonta előfordul, hogy a hónap végére elfogy a pénzük	29	14	10	14	21
Nem tudnak félretenni pénzt a napi megélhetésen túl	60	53	57	45	56
Van hitele, adóssága a háztartásnak	29	22	25	18	23
Háztartásnak havi szintű anyagi gondjai vannak, vagy nélkülöznek	21	14	10	13	22
Állandó lakhelye szerint a szüleivel él	84	93	94	100	90
Jelenlegi lakáskörülményeit megfelelőnek tartja	83	84	79	94	84
el akar-e költözni a szüleitől (ha velük él)					
Igen, vannak konkrét tervei	15	12	10	13	15
Igen szeretne, de nem tud	39	31	40	25	22

fiatalok nagyobbik hányada inkább biztonságosnak érzi a jelenlegi munkahelyét (3,5 pont). Alapvetően minimális a regionális pontszám eltérése az országos átlagtól. A pontszámok Győr-Moson-Sopron megyében voltak a legalacsonyabbak és Vas megyében pedig a legmagasabbak a régióon belül.

A jövedelmi helyzettel, a háztartási szinten mért szubjektív megélhetési alapú attitűd-kérdésekkel és a lakáshelyzettel mért anyagi dimenzióban jelentkeznek a legszembetűnőbb terület alapú különbségek. A régió gazdasági fejlettsége, a helyi munkaerő-piaci lehetőségek, a külföldi munkavállalási alternatívák szorosan összefüggenek azzal, hogy a régióban élő fiatalok és családjaik szinte az összes ilyen kérdésnél az országos átlagértékeknél jóval kedvezőbb adottságokkal és véleményekkel írhatóak le. A jövedelem adatokat óvatosan kell kezelni az alacsony elemszám miatt, de a mutatók helyzetjelzőként alkalmasak a gazdasági erőforrások megragadására (7. táblázat).

Mind a háztartási, mind a saját átlagos havi nettó jövedelemnél megadott becslést értékeknél jól látható, hogy a régió egésze, és a három megye is alapvetően kedvezőbb értékekkel jellemezhető. Közel 60 ezer forintra magasabb a régióban élő fiatalok háztartásában mért összjövedelem az országos átlagnál, elérve a 256 ezer forintos nettó átlagértéket. A magasabb családi és egyéni jövedelmek szintjével összhangban a háztartás megélhetési profiljához kapcsolódó megítélés alapú szubjektív véleményválaszok is ezt erősítik meg. A fiatal korosztályon belül minden ötödik válaszadó már külön kasszán él a szüleitől. Az önálló keresettel rendelkezők átlagos havi nettó jövedelme viszont csak az 50-60 ezer forintos sávot éri el a saját bevallásuk szerint. Jól látható a háztartások anyagi helyzetét leíró mutatókon, hogy a régióban élő fiatalok körében az országosnál magasabb az olyan háztartások aránya, ahol nem fogy el a pénzük a hónap végére (52 százalék). Jóval kisebb azon háztartások aránya, ahol havonta előfordul pénzhiány (14 százalék), kisebb az esélye annak is, hogy nem tudnak félretenni pénzt a napi megélhetésen túl (53 százalék), kisebb az eladósodottság előfordulása is (22 százalék), havi szinten anyagi gondokkal küzdők vagy nélkülözők súlya is jóval az országos átlag (14 százalék) alatta marad. A bevezetőben hivatkozott észak-déli fejlettségi lejtő kérdése határozottabban e ponton rajzolódik ki először, hiszen Zala megye adatai sokkal közelebb vannak a hazai átlagértékekhez, míg Vas és Győr-Moson-Sopron esetén kimondottan kedvező tendenciák figyelhetőek meg.

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

8. TÁBLÁZAT: Gazdasági erőforrások jellemzői a település típusa alapján (átlagérték és százalék)

	Magyar- ország	Megye- székhely	Egyéb város	Község
Háztartás átlagos havi nettó összjövedelme, 1000 Ft-ban megadva (N=3338)	198	279	237	233
Megkérdezett átlagos havi nettó jövedelme, 1000 Ft-ban megadva (N=5293)	46	65	68	63
Külön kasszán él a szüleitől	18	18	20	24
Nem fordul elő, hogy a hónap végére elfogy a pénzük	34	56	52	48
Havonta előfordul, hogy a hónap végére elfogy a pénzük	29	11	12	18
Nem tudnak félretenni pénzt a napi megélhetésen túl	60	59	51	50
Van hitele, adóssága a háztartásnak	29	20	22	24
Háztartásnak havi szintű anyagi gondjai vannak, vagy nélkülöznek	21	15	11	15
Állandó lakhelye szerint a szüleivel él	84	94	100	87
Jelenlegi lakáskörülményeit megfelelőnek tartja	83	84	83	85
el akar-e költözni a szüleitől (ha velük él)				
Igen, vannak konkrét tervei	15	4	16	17
Igen szeretne, de nem tud	39	34	26	32

A lakáskörülményeikkel a fiatalok többsége elégedett, nagy részük még a szüleivel él együtt. Közülük csak 43 százalék említette azt, hogy el szeretne költözni, de többségük nem rendelkezik konkrét tervekkel a hogyannt illetően. A regionális és a megyei adatok is arról árulkodnak, hogy

az országos értékekhez képest kisebb a fiatalok költözési hajlandósága a térségben, pedig korszerkezetiileg megegyezik a régiós alminta az országos tendenciákkal.

A település típusa alapján elkülönített csoportértékek (8. táblázat) viszont arra világítanak rá, hogy egy fejlett gazdasági milióben is jelen van a vidéki térségek hátránya a gazdasági erőforrások elérése és a mindennapi megélhetés, boldogulás színvonala szempontjából. Szinte az összes indikátornál jelen van a vidéki tér elmaradottsága. Természetesen relatív értelemben, hiszen az országos értékekhez viszonyítva a térség vidéki fiataljainak és családjainak gazdasági erőforrásait mérő mutatók értékei még mindig kedvezőbbek.

Összességében a gazdasági erőforrásoknál rajzolódnak ki a legtisztábban a térségre jellemző karakterjegyek: egyrészt az, hogy országos viszonylatban a régió fiataljainak és családjainak az anyagi életszínvonala jóval magasabb, így jobban védettek a gazdasági nehézségekkel szemben. Másrészt jelentős földrajzi különbségek is megfigyelhetők: a déli, aprófalvas területek elmaradottabbak. Harmadrészt jelentkezik a vidéken élő családok, háztartások hátrányos helyzete is. A relatív értelemben kimutatható belső tagolódás ellenére viszont még a legrosszabb paraméterekkel rendelkező terek (déli zóna) és csoportok (vidéki fiatalok) esetén is kedvezőbbek az eredmények az országos átlagértékeknél.

III. Életmód

A vizsgált korosztály szempontjából az egyik legmeghatározóbb elemhez érkeztünk, hiszen a fiatalok csoportjai számára az életmód, a szabadidő eltöltésének különböző formái alapvető generációs élményként jelennek meg. Ahogy azt Gábor Kálmán (2004) megfogalmazta: a szabadidő eltöltésének új módjai új rétegeképző elemként jelentek meg, ezzel ifjúsági korszakváltást indukáltak a rendszerváltás éveiben felnövő generációk számára, amellyel egy új szocializációs közeg jött létre (Gábor, 2004). Ezt a folyamatot az általunk bemutatott régió egyik megyéjében, Győr-Moson-Sopron megyében is kimutatták a kétezres évek elején (Gábor, 2002). A kérdés az, hogy ez a különbségtétel megállja-e a helyét napjainkban is, illetve vannak-e az említett korszakváltásnak egyéb területi jellegzetességei?

A posztmodern társadalmak egyik legfontosabb ismérve az, hogy napjainkban az egyén társadalomban elfoglalt helyét a munkaerő-piacon elfoglalt helyzete vagy a bevételei pontosan nem jelölik ki. A szabadidő és a szabadidős tevékenységek pedig egyre inkább kulcsfontosságú tényezővé léptek elő ebből a szempontból. A kérdés tehát az, hogy a kötött, kötelezően elvégzendő feladatok mellett (esetünkben ez a kötelező, majd később szabadon választott iskolalátogatás, illetve a munkavégzés) milyen egyéb, aktív illetve inaktív elfoglaltságok jelennek meg a vizsgált korosztály tevékenységei között. További kérdés, hogy ezen aktivitások megélése egyéni vagy közösségi módon zajlik-e; vannak-e speciális, a hétvégekre jellemző aktivitás csoportok?

Első kérdés az, hogy pontosan mekkora az az időmennyiség, amelyet szabadidős tevékenységre használhatnak a fiatalok napjainkban. A 9. táblázatban összegyűjtöttük, hogy az egyes korcsoportok és társadalmi csoportok rendelkezésére álló szabadidő mennyisége mennyiben tér el egymástól. Mindenhol az átlagokat tüntettük fel. A 2008-as adatok szerint a 15-29 korosztály számára hétköznap kevesebb, mint mint négy óra (3,63), míg hétvégén egy kicsit több mint kilenc óra (9,33) jut szabadidős tevékenységek végzésére (Nyugat-dunántúli Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés 2009: 31. p.). Ez az időmennyiség az azóta eltelt négy évben csökkenni látszik, hiszen a 2012-es felmérés régiós átlaga hétköznap három, míg hétvégén csupán hét órát tesz ki (3,16 és 7,07 óra). A hétvégi szabadidős tevékenységre felhasználható időkeret két órás csökkenése jelentősnek mondható. Látható továbbá a táblázatból, hogy nem csupán a 2008-as, de a jelenlegi országos

átlaghoz képest is jelentősnek mondható a hétvégi időszak csökkenése, ami közel egy órányi időt jelent. Ha tüzetesebben megvizsgáljuk az értékeket az egyes korcsoportokban és a különböző anyagi helyzettel bírók esetében kirajzolódik, hogy az idősebb korosztályok számára egyre kevesebb szabadidő adatik meg hétköznaponként. A legkevesebb szabadidővel ebből a szempontból a 25-29 évesek körében Győr-Moson-Sopron megyében találkozhatunk (2,60 óra), míg a legmagasabb korosztályi értéket a Zala megyei 19-24 éves korosztálynál találhatjuk (3,98 óra). A megyei bontást vizsgálva a megyék gazdasági erőssorrendjét követve, északról dél felé haladva növekszik a szabadidő mennyisége mind a hétköznapokat mind a hétvégéket tekintve. Egy másik hüvelykujjszabályként hivatkozhatunk arra a tényre is, hogy a női megkérdezetteknek rendre kevesebb a szabadidejük, mint a férfiaknak.

9. TÁBLÁZAT: Hétköznap és hétvégén rendelkezésre álló szabadidő a különböző megyék szociodemográfiai csoportjainak vonatkozásában (átlagérték - óra)

	Magyarország		Nyugat-Dunántúl		Győr-Moson-Sopron		Vas		Zala	
	hétköznap	hétvége	hétköznap	hétvége	hétköznap	hétvége	hétköznap	hétvége	hétköznap	hétvége
15-18 éves	3,5	9,0	3,2	7,4	2,9	6,2	3,1	7,0	3,7	9,8
19-24 éves	3,5	8,1	3,3	7,6	2,9	6,1	3,3	7,4	4,0	9,9
25-29 éves	3,1	7,0	3,0	6,3	2,6	5,0	2,9	6,3	3,7	8,4
Férfi	3,6	8,5	3,4	7,5	3,0	6,2	3,1	6,9	4,1	10,0
Nő	3,1	7,4	2,9	6,6	2,5	5,2	3,0	7,1	3,5	8,5
Gondok nélkül élnek	3,7	9,6	2,9	7,3	3,1	6,9	2,7	7,2	3,0	8,8
Beosztással jól kijönnek	3,1	8,0	3,2	7,6	3,0	6,7	3,1	6,6	3,3	9,8
Éppen hogy kijönnek a jövedelmükből	3,2	7,4	2,9	6,2	2,4	4,9	3,2	7,3	3,7	8,0
Hónapról-hónapra anyagi gondjaik vannak	3,9	8,4	3,9	7,9	3,6	6,5	2,5	5,6	4,9	10,0
Nélkülözések között élnek	4,6	8,9	5,8	11,0	9,1	10,3	3,7	9,6	6,3	13,8
ÖSSZESEN	3,4	7,9	3,2	7,1	2,8	5,7	3,1	7,0	3,8	9,3

Amennyiben a háztartás anyagi helyzetét vesszük alapul, úgy a szabadidős tevékenységekre fordítható idő mennyisége U alakú eloszlást produkál. A legtöbb szabadidővel rendre azok bírnak, akik bevallottan nélkülözések között élnek. Ebben a csoportban a legmagasabb a munkanélküliek aránya, amely egyben kényszerűen a szabadidő növekedésével is együtt jár. A legkevesebb szabadidővel rendelkezőket pedig a hónapról-hónapra gondokkal küszködő illetve a jövedelmükből épp hogy csak kijövők csoportjában találhatjuk, ahol a megélhetéshez szükséges erőfeszítések jelentősen csökkentik a rendelkezésre álló szabadidőt (másodállás, pluszmunka jelenléte). Ismét több szabadidővel rendelkeznek azok, akik bevallásuk szerint gond nélkül élnek.

A szabadidő eltöltése lehet magányos és társas tevékenység. A vizsgált csoportokban a kortárs kapcsolatok megléte fontos eleme a másodlagos szocializációnak. Mind a baráti társaságokra, mind a törzshelyekre, mind a törzshelyek látogatására adott válaszok arányai szignifikánsan különböznek a vizsgált megyékben. A baráti kör megléte minden esetben nagy százalékkal valószínűsíthető. Ha azonban összevetjük eredményeinket a 2008-as felméréssel, akkor individualizációs folyamat jeleit vélhetjük felfedezni az adatokból. A 2008-as vizsgálat kimutatta, hogy a régióban élő fiatalok 89 százaléknak van baráti társasága, akivel szabadidejét eltöltheti, ezzel szemben ez az érték napjainkra közel 15 százalékkal csökkent. Bár az országos átlag feletti értékkel bír a Nyugat-dunántúli régió, azonban a megyei bontás nagyon nagy különbségeket mutat ebben a tekintetben (10. táblázat). Ebből a szempontból a Győr-Moson-Sopron megyei fiatalok számára adatott meg a legkevésbé a baráti társaság jelenléte. A megyében az országos átlag alatti az érték (a megkérdezett megyei fiatalok 66,3 százaléka számolt be szorosabb kortársi csoport kapcsolatról). Vas megye pedig ebből a szempontból jóval az országos átlag feletti értékkel bír, ahol ez az érték 87 százalék.

HARMADRÉSzt - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

10. TÁBLÁZAT: Baráti kör és törzshelyek meglétének összefüggése

($N_{\text{Magyarország}}=8000$; $N_{\text{Nyugat-Dunántúl}}=770$; $N_{\text{Győr-Moson-Sopron}}=345$; $N_{\text{Vas}}=204$; $N_{\text{Zala}}=221$; százalék)

		Magyarország	Nyugat-Dunántúl	Győr-Moson-Sopron	Vas	Zala
Baráti társaság*	Van baráti köre	75	75	66	87	78
Törzshely**	Egy vagy több törzshely	29	35	40	31	31
	Egyedül jár	3	2	1	0	6
Törzshely látogatás***	Kisebb társasággal	63	69	59	86	73
	Nagyobb társasággal	29	25	37	15	9
	Párjával	4	5	3	0	13

* Cramer's V= 0,148; Sig=0,000

** Cramer's V=0,105; Sig=0,009

*** Cramer's V=0,284; Sig=0,000

A társaság mellett a közös helyek megléte is alapvető fontossággal bír a kortárs kapcsolatokban. A 10. táblázat második sorából kiolvasható, hogy a régió mindhárom megyéjében magasabb az aránya a közös törzshely meglétének, mint az országos érték. Érdekes tény, hogy az alacsonyabb arányú baráti kör ellenére Győr-Moson-Sopron megyében a legmagasabb azoknak a száma, akik saját törzshelyről számoltak be. A törzshelyek látogatásának mikéntje is eltérő a régió egyes megyéiben. Míg Vas és Zala megyét a kisebb társaságok jellemzik, addig Győr-Moson-Sopron megyében más csoportdinamikákat mutat az, hogy a nagyobb számú társaságok aránya két-háromszor nagyobb, mint a másik két megyében. Az egyedül eljárás pedig Zala megyében mutat kiemelkedően magas arányt a többi megyéhez képest.

Bár a statisztikák egy visszahúzódozóbb, magába forduló, individualista generációt rajzolnak, a csökkenő baráti körök ellenére az otthon, mint a szabadidő eltöltésének tere már nem kap akkora szerepet. Míg 2008-ban a megkérdezettek majdnem mindegyike, a régió fiataljainak 98 százaléka azt mondta, hogy szabadidejét általában otthon tölti, addig ez az adat jelen

felvétélkor már csak 77 százalék. Ennek háttérében az otthonhoz kötött szabadidős tevékenységek visszaszorulása áll, például a TV-nézés lecsökkenése, amelyet 2008-ban még a megkérdezettek 73 százaléka jelölt meg, míg 2012-ben már csupán a régió fiataljainak 53 százaléka (1. ábra). Ennél is nagyobb ez a változás, ha a megyei bontást is áttekintjük, hiszen a Zala megyeieknél ez az érték már csupán 42 százalék. Ebből is jól látható a TV, mint szabadidős médium visszaszorulása, amelynek a helyét egyértelműen az internet vette át. Tekintettel arra, hogy a mobil technológiák elősegítették az utóbbi években az internetezés, mint tevékenység helyhez kötöttségének feloldását, ez az elfoglaltság már nem feltétlenül igényli az otthonlétet sem, ez okozhatta a csökkenést az otthoni tevékenységek említettségében is. A régió megyéiben élő fiatalok az országos átlag feletti értékben jelölték ezt a tevékenységet, amely az összesítésben minden más tevékenységnél nagyobb arányban szerepelt a válaszok között, megelőzve a barátokkal való beszélgetést és a zenehallgatást is. Kiemelkedő ebből a szempontból Vas megye, ahol a fiatalok 70 százaléka írta, hogy szabadidejében internetezik (1. ábra). A TV mellett szintén jelentős visszaesést mutat az olvasás is, hiszen ennek a tevékenységnek az említettsége a felére esett vissza 2008-hoz képest. 2008-ban még a régió fiataljainak 46 százaléka számolt be arról, hogy szabadidejében olvas, jelen pillanatban ez az arány már csak 26 százalék. Azt azonban még hozzá kell ehhez tennünk, hogy a régió összes megyéjében még mindig magasabb ez az arány, mint az országos átlag.

További kiemelkedő eltérések fedezhetőek fel az alábbi tevékenységekben: Győr-Moson-Sopron megyében a teljesen passzív és inaktív aránya (nem csinál semmit, csak úgy elvan) kiugróan magas, kétszerese az országos értéknek és több mint négyszerese a zalainak. Zala megyében pedig pont az aktív, szabadban történő tevékenység, a túrázás említettsége emelkedik ki a többi érték közül. Visszaszorulóban van a sportolás is, hiszen a 2008-as vizsgálat adatai szerint a régióban élő fiatalok egyharmada a sportot is megjelölte, mint szabadidős formát, míg 2012-ben már csupán 17 százalékuk. Ebből a szempontból Vas megye eredményei a leglehangolóbbak, ahol az ifjúság csupán 12 százaléka sportol szabadidejében. (A rendszeres sportolásra az egészségügyi értékek taglalásánál térünk ki bővebben.)

A szabadidős elfoglaltságoknál már említettük a digitális tartalomfogyasztás előretörését, az internethasználatot. A régió fiataljainak fogyasztását elsőként a szabadidejüket legjobban meghatározó médiumhoz köthető

tevékenységek feltérképezésével kezdjük. Tekintettel arra, hogy a megyék szintjén nem találtunk szignifikánsnak mondható különbségeket ebben a témában, így a digitális szakadék elméletek egyik fontos rétegtképző szempontját, a településtípusokat vettük kutatásunk csoportképző elemeként figyelembe (Kiss, 2007).

11. TÁBLÁZAT: Számítógép és internethasználat a régió különböző településtípusaiban (százalék és átlag) Gyakori: naponta vagy hetente többször

	Magyar-Ország	régió összesen	Nyugat-Dunántúl			
			megye-székh.	megyei jogú városok	egyéb város	köz-ség
Számítógépet használ (%)	84	92	94	94	91	91
Közösségi portált használ (%)	69	68	69	53	73	70
Hány online ismerőse van átlagosan (fő) (átlag)	390	422	404	403	385	454
Ebből kapcsolatot tart (fő) (átlag)	38	36	33	40	32	38
Konvertált ismerősök aránya (%)	10	8	8	10	8	9
Gyakori tevékenységek összetettsége (hozzászólás/megosztás) (átlag)	0,8	0,8	1,4	0,0	0,7	0,5
Gyakori tevékenységek összetettsége (célok elérése) (átlag)	1,2	1,0	1,2	0,2	1,1	1,1
Gyakori tevékenységek összetettsége (felületek) (átlag)	2,0	1,9	2,4	0,9	2,1	1,7

A magas internethasználathoz az ezt kiszolgáló eszközök kezelésének készsége elengedhetetlen. A vizsgált populáció gyakorlatilag teljes egészében digitális bennszülöttnek tekinthető, hiszen szocializációjuk

részeként első kézből sajátíthatták el az eszközök használatát. Ezt mutatja a 11. táblázat első sora is, ahol szinte elenyésző azoknak a száma, akik nem használnak számítógépet. A régióban mindenütt az országos átlagot meghaladó arányban vannak a számítógép felhasználók, a diffúziós és digitális szakadék elméletek alapján felvázoltak szerint a nagyobb városokban nagyobb arányban, míg a kisebb településeken kisebb arányban fordulnak elő, de mindenhol annyian, hogy gyakorlatilag a régióban a telítődés állapotát érte el a felhasználók száma.

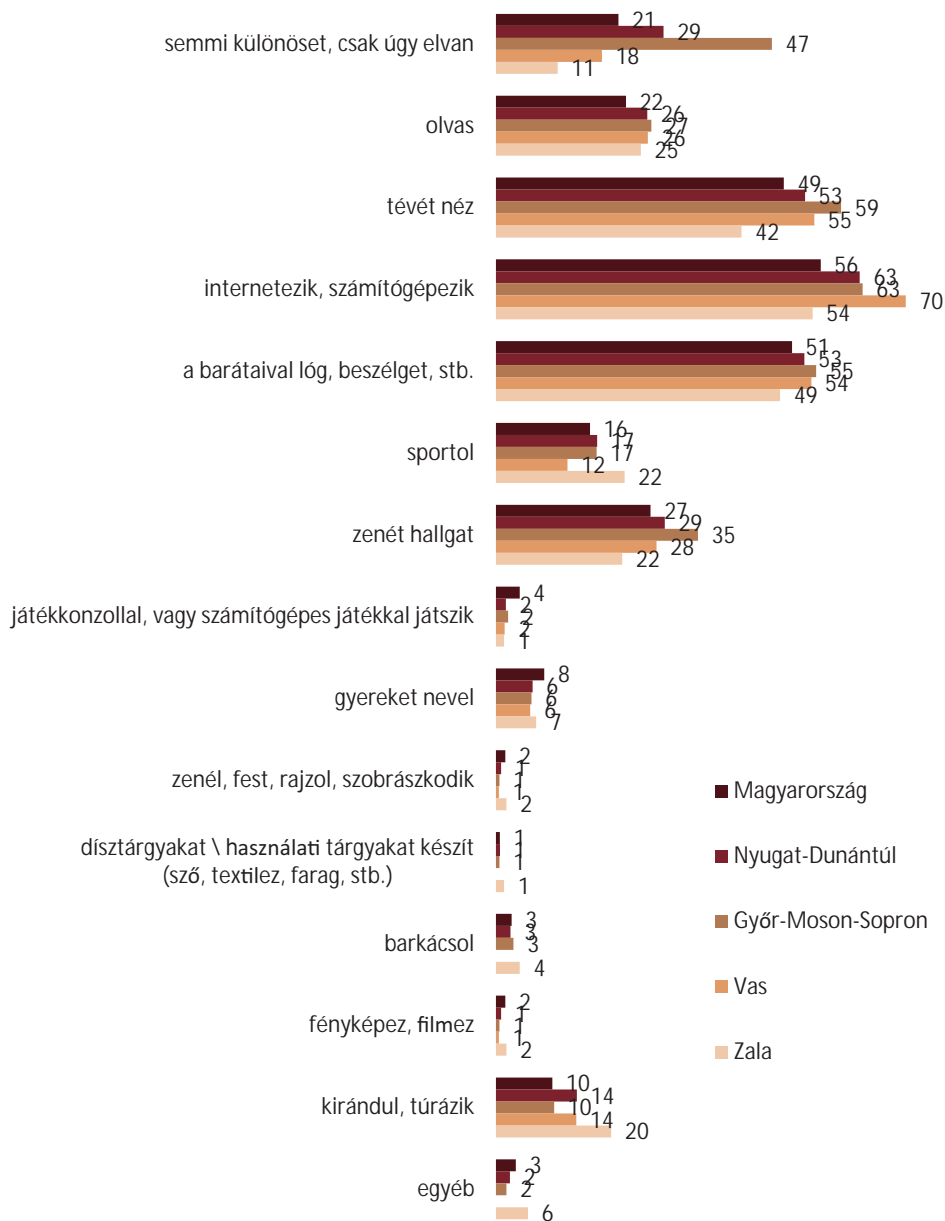
Az információs társadalom fejlődésének ezen állapotában már nem is a felhasználó és a nem felhasználó közötti különbség a fontos, hanem az ún. másodlagos digitális szakadék megléte, a felhasználó és felhasználó közötti különbség. A kérdés tehát már nem az, hogy használják-e, hanem, hogy mire használják a számítógépek és az internet nyújtotta lehetőségeket.

A használat egyik jó fokmérője lehet, hogy a napjainkban hihetetlen népszerűsége szert tett közösségi portálokat használja-e az illető vagy sem. A régió ebből a szempontból az országos átlaggal közel megegyező értékekkel bír, azon belül pedig az egyéb városokban és a községekben van kiemelkedő jelentősége a közösségi oldalak használatának. (Itt kell megemlítenünk, hogy az egyéb, nem megyeszékhelyként szereplő megyei jogú városok, Sopron és Nagykanizsa kicsi elemszámmal szerepeltek az adatbázisban, így az itt szereplő értékek néha szélsőségesnek tűnhetnek.)

Volt szó már korábban a barátok számáról és az ismerősök hatásáról. Az online térben egyéb kapcsolatok kialakítására is van lehetőség. A kapcsolattartásnak ezen formája fontos a fiatal generációk számára, így megvizsgáltuk azt is, hogy az online kapcsolatokból mennyit tud átkonvertálni az offline világba, mennyire tudja az online ego-hálózatát kezelni az online világon kívül. Ehhez az online ismerősök számát és azoknak az ismerősöknek számát használtuk fel, akikkel a vizsgált csoport valós kapcsolatot is fenntart (11. táblázat 3-5 sor). A régió fiatalságára ebből a szempontból a következő mondható el: élénk online élet és kiterjedt ismeretségi kör jellemzik őket, de az online életüket kevésbé tudják átvinni a valós közegbe. Az online ismerősök száma az egyéb városok kivételével (385,1 fő) mindenhol magasabb volt az országos átlagnál. A legmagasabb ismerős átlaggal a községekben lakók rendelkeznek (453,6 fő). A valós kapcsolatok aránya pedig (kivétel az egyéb megyei jogú városok) mindenhol az országos átlag alatt található.

HARMADRÉSzt - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

1. ÁBRA: Szabadidős elfoglaltságok („Mit csinál a leggyakrabban a szabadidejében?”; N_{Magyarország} = 8000; N_{Nyugat-Dunántúl} = 750; N_{Győr-Moson-Sopron} = 329; N_{Vas} = 203, N_{Zala} = 218; százalék)

Komplex mutatókkal arra is megpróbáltunk rávilágítani, hogy az online tevékenységek mennyire összetettek. A 11. táblázat utolsó három sorában ezeket az értékeket tüntettük fel.¹ Ezekből az átlagokból a következő kép rajzolódik ki: a nagy népsűrűségű megyeszékhelyeken élők tevékenysége sokkal összetettebb, sokkal több mindenre és sokkal gyakrabban használják az internet, a számítógép és más telekommunikációs eszközök adta lehetőségeket, mint a kisebb településeken élők. Egy példát kiemelve szemléltetnénk a különbséget: a megyeszékhelyen élők 12 százaléka szól hozzá egy-egy témához/bejegyzéshez a fórumokon vagy blogokon, az egyéb városokban élőknel ez az arány 11 százalék, míg a községekben élőknek csupán 4 százaléka gyakori fórum hozzászóló. Néhol a községi lakosok megelőzik az egyéb városokban élőket, de a trend ugyanez marad.

Korábban már utaltunk az olvasás és a TV nézés visszaszorulására. Ennek kapcsán további, a fogyasztással kapcsolatos eredményekre is szeretnénk rávilágítani. Annak ellenére, hogy a szabadidős tevékenységek közül visszaszorulni látszik a televíziózás, nagy átlagban a televíziós műsorok előtt eltöltött idő még mindig jelentősnek mondható. Értelemszerűen a hétfégi átlagok sokkal magasabbak. A kérdőív által kimutatott, tévézésre fordított idő megegyezik a 2012-es, az adott korosztályra vonatkozó AGB Nielsen adatokkal (NMHH, 2012). A megyei jogú városok és az egyéb városok kiugró adatai (228 perc illetve 165 perc hétfévenként, és 156 perc és 116 perc hétköznap) mellett a községek az országos átlagot érték el (12. táblázat). Az egyéb városok kevesebb tévézésre fordított ideje pedig a magasabb internetezésre fordított időben jelenik meg (171 perc a hétfégén).

Az olvasás tekintetében jóval magasabb értékeket kaptunk, mint amit a KSH időmérleg vizsgálatai kimutattak a vizsgált korosztálynál. Míg a 2009-es időmérleg vizsgálatok azt mutatták, hogy az olvasásra fordított idő naponként csupán 12 perc, amelyből 5 perc a könyvolvasás és 7 perc az újságolvasás (KSH 2013), jelen vizsgálat ennek többszörösét hozta átlagban. Kérdés, hogy a korosztály számára meghatározó oktatáshoz kapcsolódó olvasás is ezekben az értékekben jelent-e meg? A tévézés összefügg a filmnézéssel is, hiszen a magasabb TV nézési mutatókkal bíró megyei jogú városokban a filmnézésre fordított idő is másfélszerese a többi településtípusban mértnél.

1 A kérdőívben szereplő, az internetes tevékenységekre vonatkozó hármas kérdéscsoport (i14, i15, i16) nyolc-nyolc eleméből a napi és a heti többszöri gyakoriságú válaszokat összevontuk és megszámoztattuk a jelenlétüket. Ezen összegek átlaga található az utolsó három sorban.

HARMADRÉSZT - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

12. TÁBLÁZAT: Médiahasználat hétköznap és hétvégén (átlagérték - perc)

	Magyar- ország	Nyugat-Dunántúl			
		régió össze- sen	megyei jogú városok	egyéb város	község
Átlagos olvasási idő hétköznap (perc)	79	83	104	80	66
Átlagos olvasási idő hétvégén (perc)	112	129	159	119	110
Újságolvasással töltött idő hétköznap (perc)	19	19	26	16	16
Újságolvasással töltött idő hétvégén (perc)	24	24	34	19	19
Tévézéssel töltött idő hétköznap (perc)	127	127	156	116	110
Tévézéssel töltött idő hétvégén (perc)	198	198	228	165	192
Filmnézéssel töltött idő hétköznap (perc)	24	24	41	20	13
Filmnézéssel töltött idő hétvégén (perc)	74	74	101	60	60
Interneteléssel töltött idő hétköznap (perc)	119	119	145	118	99
Interneteléssel töltött idő hétvégén (perc)	187	187	208	171	178
Rádióhallgatással töltött idő hétköznap (perc)	76	76	44	80	98
Rádióhallgatással töltött idő hétvégén (perc)	79	79	52	84	97
Zenehallgatással töltött idő hétköznap (perc)	97	97	100	104	90
Zenehallgatással töltött idő hétvégén (perc)	130	130	138	131	124

A kultúrafogyasztás és egyéb kulturális jellegű szolgáltatások igénybevétele kapcsán ismét a távolmaradókra koncentráltunk. A 13. táblázatban az egyes szolgáltatások esetében azoknak az arányát jelöltük, akik a „Milyen gyakran jár Ön a következő helyekre...?” kérdésre a (szinte) soha választ adták. Mindenképpen meg kell említenünk itt azt a tényt, hogy az egyes, a táblázatban felsorolt kulturális elemek elérhetősége, és igénybevételéhez szükséges idő és anyagi ráfordítás eltérő (sokkal könnyebb egy olyan településen színházlátogatóvá válni ahol, vagy ahonnan a színház könnyen elérhető). Ennek fényében nem furcsa, hogy az operalátogatás, mint a magaskultúra-fogyasztás egyik prominens helyszíne váltja ki a legnagyobb érdektelenséget a fiatalok körében. Minden megyei és korosztályi érték magasabb az országos értéknél ebben a tekintetben (13. táblázat). A második ebben a listában a komolyzenei hangverseny, míg a harmadik az art mozi-látogatás. Ennek ellenpólusaként a multiplex moziba járás található, amely a legkisebb értékekkel bíró kulturális elem a listán minden csoport esetében, vagyis a kultúrafogyasztás ezen szegmense ismert és használatos minden korosztály számára.

További szabályszerűségek is kimutathatóak a 12. táblázat sorait vizsgálva. A vendéglátáshoz kapcsolódó tevékenységek kapcsán minél idősebb korcsoportokat vizsgálunk, annál kisebb a távolmaradók aránya. Itt található a legkisebb arányú csoport: Vas megyében a 25-29 éves korosztálynak csak kilenc százaléka nem jár soha étterembe. A többi tevékenység – a színház, az opera és az art mozi kivételével, ahol ilyen szabályszerűség nem mutatható ki – az előbb bemutatott jelenség ellentéte a jellemző, vagyis az idősebb korosztályok esetében a távolmaradás aránya nő. Ebben szerepet játszhat az oktatásban eltöltött időszak instruáló hatása, vagyis a fiatal felnőttek számára több elem (pl: könyvtár klasszikus példája ennek) nem kötelezően meglátogatandó intézményként jelenik meg az oktatási időszak elhagyása után. Jó például szolgálnak erre a Vas megyei adatok, ahol a 15-18 éves korosztályban csak 17 százaléka az aránya a könyvtártól távolmaradóknak, míg a 25-29 éves, fiatal felnőtt korosztály körében már 67 százalék, amely a legnagyobb különbség az összes csoportban (13. táblázat).

HARMADRÉSzt - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

13. TÁBLÁZAT: Sohasem látogatott helyek az egyes területi kategóriák és korosztályok között („Milyen gyakran jár Ön a következő helyekre...?” ... („(szinte) soha”)), százalék

Korosztályok	Magyarország			Nyugat-Dunántúl			Győr-Moson-Sopron			Vas			Zala		
	15-18	19-24	25-29	15-18	19-24	25-29	15-18	19-24	25-29	15-18	19-24	25-29	15-18	19-24	25-29
N	1935	3289	2776	179	323	268	77	142	125	52	87	66	50	94	77
Színház	57	59	63	67	65	70	73	70	75	69	70	65	56	55	65
Art mozi	75	72	76	84	80	83	83	83	81	85	74	82	86	81	87
Multiplaxbe	37	37	45	36	38	50	47	53	62	20	24	31	37	29	47
Könyvtár	45	54	65	40	54	73	55	66	80	17	51	67	39	39	67
Komolyzenei hangverseny	81	81	83	84	85	88	78	82	85	90	89	94	86	84	88
Könyvesbolt	49	51	55	40	47	51	56	63	60	22	39	44	34	31	42
Kiállítás, múzeum	56	59	63	50	61	66	58	70	72	42	59	59	45	51	62
Opera	88	86	86	93	91	91	91	87	89	96	93	91	94	94	96
Kávéház, teázó, presszó	53	38	41	52	25	30	62	36	37	46	14	17	42	19	29
Söröző, borozó, kocsmá	62	38	45	60	22	29	64	20	29	60	24	25	54	22	34
Étterem	48	41	40	37	29	27	45	38	35	21	11	9	42	32	30

Az egészségi állapot nagyban befolyásolja az egyén lehetőségeit, átírhatja jövőbeni céljait. Az alábbi alfejezetben az egészséghez fűződő viszonyról és az egészséget befolyásoló, a fiatal korosztály számára kritikus legális és illegális szerek használatának előfordulását és gyakoriságát elemezzük a régióban.

Elsőként az OECD által közzétett szubjektív jóllét egyik elemét, a saját egészségi kondícióval való elégedettség vizsgáltuk, három szempontból (OECD, 2013: 33). Egyrészt az edzettségi szinttel való elégedettséget

(visszaautalnánk itt arra, hogy a sportolás kisebb arányban van jelen a fiatalok életében, mint a 2008-as vizsgálatban) mértük fel. Másodikként a külalakkal való elégedettséggel foglalkoztunk, amely sok esetben a médiából és a kortárscsoportból érkező ideálképeknek való megfelelést is takarja. Végül pedig az egészségi állapottal való elégedettséget vizsgáltuk. A megyei bontásban látszik, hogy a viszonylag magas, közepesen magas régiós elégedettségi szintek Vas megyében rendre a magasabbak, míg Győr-Moson-Sopron megyében a legalacsonyabbak. Ezt az ötfokú értékelések átlagai is bemutatják: Győr-Moson-Sopron megye rendre a régiós átlag alatt marad, míg Zala megye az edzettségi szint és a külalak tekintetében alatta, egészség szempontjából pedig felette van. Az írás kereteit szétfeszítené, de érdekes lenne megvizsgálni, hogy a médiafogyasztás egyes formáinak nagyobb arányú jelenléte mennyiben befolyásolja az önértékelést. Gondolunk itt arra a tényre, hogy Győr-Moson-Sopron megyében kiemelkedően magas a tévénézők száma, ahonnan az önértékelést rontó tartalmakkal találkozhatnak a fiatalok. A legelégedetlenebbek a Győr-Moson-Sopron megyei fiatalok az edzettségük tekintetében, míg a legelégedettebbek a Vas megyeiek az egészségüket tekintve.

Az aktív testmozgás kapcsán viszont pont ellentétes végeredményt kapunk. A régióban lakó fiatalok 35,8 százaléka, az országos átlagnak megfelelő arányban nyilatkozott úgy, hogy rendszeresen sportol. Érdekes módon Vas megyében ez az arány csupán 27 százalék, ami a legkisebb arány a három megye tekintetében. A legmagasabb az érték Zala megyében, ahol a megkérdezettek 43,9 százaléka sportol rendszeresen, Győr-Moson-Sopron megyében pedig 36 százalék. Vagyis a kevesebbet sportoló vasiak ennek ellenére elégedettebbek az egészségükkel és a külalakkjukkal. Nemi szempontból a fiúk sportolnak nagyobb arányban. A korosztályi bontásban pedig a kor előrehaladtával a sportolási hajlandóság csökkenése figyelhető meg. Amíg a 15-18 éves korosztály közel fele sportol rendszeresen (45 százalék) addig a 25-29 éves korosztálynak már egyharmadáról sem mondható el (24 százalék) ugyanez.

Az egészséget befolyásolja a különböző legális és illegális szerek használata. Nem mindegy azonban, hogy mikor kezdi a fiatal az adott szer fogyasztását, és azt milyen formában és módon teszi. Elsőként az alkoholfogyasztást vizsgáljuk, amely az egyik legnagyobb egészségügyi rizikófaktor Magyarországon tekintetében, hiszen az alkoholfogyasztás mértéke előkelő

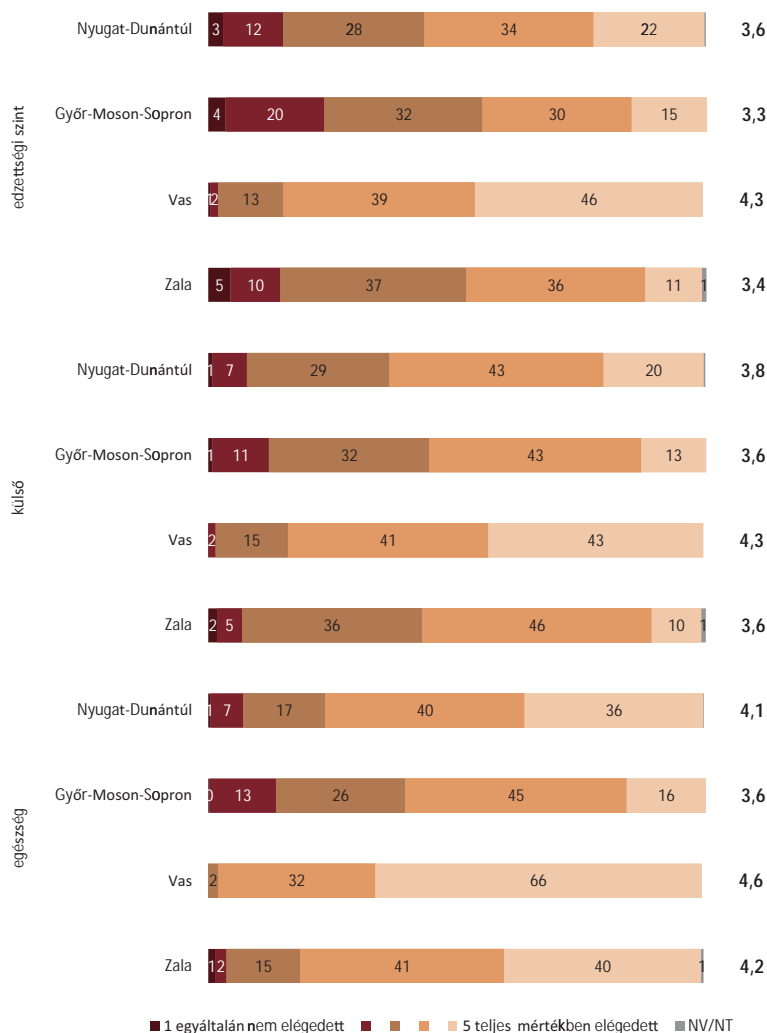
helyen szerepel a statisztikákban, elfogyasztott alkohol összetétele alapján pedig az egyik legveszélyeztetettebb társadalmak egyike vagyunk Európában (WHO, 2014). Az adatok elemzése során kiderült, hogy megyei megoszlásban nincsenek nagy különbségek az alkoholfogyasztás tekintetében, viszont a különböző településtípusok között igen.

A nyugat-dunántúli fiatalok 68 százaléka iszik valamilyen formában alkoholt. Amennyiben a különböző korcsoportok közötti megoszlást nézzük, kiderül, hogy a 18 éves korhatár, ami előtt még elméletileg nem vásárolhatnak a fiatalok alkoholos tartalmú italokat, ténylegesen befolyásolja a fogyasztást. A 15-18 éves korosztályban ugyanis ez az arány az absztinenseket takarja, ennek a korosztálynak csak az egyharmada válaszolt úgy, hogy ivott már alkoholt. A további két korosztályban az absztinensek aránya már csak 21 százalék, tehát az alkoholt fogyasztó fiatalok többnyire a 18 éven felüliek közül kerülnek ki. A fent leírt arányok a legfiatalabb korcsoport esetében országos átlaghoz képest jobbak, hiszen a 15-18 éves magyar korosztály fele (52 százalék) számolt be absztinenciáról, míg a másik két idősebb korcsoporté rosszabb (az országos mintában az absztinensek aránya a teljes minta negyedét teszi ki). Az ivással kapcsolatosan az elmúlt évben történt berúgásokra is rákérdezett a felmérés. A régióban élő fiatalok 70 százaléka nem tudott beszámolni ilyenről, ami egy kicsivel jobb arány, mint az országos adat, amely 67 százalék. Fiúk és lányok alkoholfogyasztási szokásaiban is nagy különbségek vannak. Az absztinenciában kétszeres a különbség a lányok javára: 42 százalékuk állította, hogy nem ivott soha még alkoholt. Amennyiben az alkoholt fogyasztók csoportját nézzük, úgy itt is a fiúk értékei a magasabbak, hiszen gyakrabban rúgnak be és többet is isznak, mint a lányok. A napi vagy heti rendszerességgel berúgók száma elenyésző volt a régiós mintában (0,4 százalék), a havi rendszerességgel berúgók aránya a teljes régiós mintában 2,5 százalék, aminek a döntő többsége (90 százalék) a fiúk közül kerül ki. A településtípusok szerinti megosztásban a kisebb települések nagyobb és gyakoribb fogyasztást mutatnak (3. ábra).

További kérdés az, hogy a bevitt alkoholmennyiség milyen típusú alkoholfajtából kerül be a fogyasztó szervezetébe. A gyakoriságban a sörivás vezet minden településtípusban, ezt követi a bor, majd a tömény italok fogyasztása. Mindhárom italtípus fogyasztása jelen van, csak a fogyasztásuk gyakoriságában vannak különbségek. Érdekes azonban az is, hogy az ötnél több ital megívásában, vagyis a lerészegedéshez vezető úton már nem

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

2. ÁBRA: Egészséggel és külalakkal való elégedettség a Nyugat-Dunántúlon (százalék és átlag)

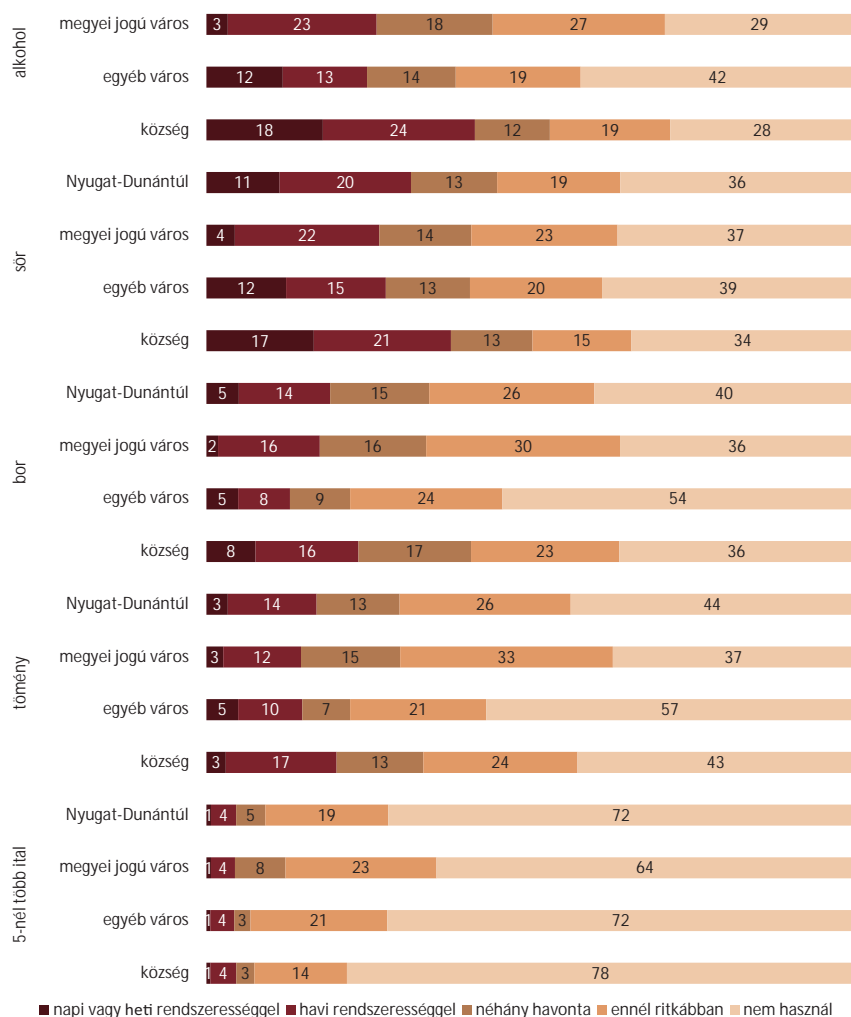

a községekben élők, hanem a megyei jogú városokban lakók járnak elől. A kisebb településekről elmondható, hogy az alkohol a mindennapok része, folyamatos fogyasztással, míg a nagyvárosokra az időszakos, de nagyobb volumenű bevétel jellemző.

Az alkohol mellett a dohányzár a másik 18 éves kortól legálisan vásárolható szer. A dohányzás hasonló mintázatokat mutat mind korosztályi, mind

HARMADRÉSzt - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

3. ÁBRA: Alkoholfogyasztás gyakorisága az egyes településtípusokon a Nyugat-Dunántúlon (százalék)

nemi eloszlásban, mint az alkoholfogyasztás. Itt is határként említhető a 18 éves kor, és itt is a fiúk fogyasztása a nagyobb a lányokénál. A 18-as korhátárt érzékelteti az is, hogy a régiós mintában a soha nem dohányzók aránya 67 százalék, ami a 15-18 évesek között 87 százalék. Ennek ellenére az első kipróbálás időpontja mindenhol a 15 évhez közelít (14. táblázat). A megkérdezettek 23 százaléka dohányzik naponta, a fiúknál ez az arány 28 százalék,

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

míg a lányoknál ez az arány 10 százalékkal kevesebb. Korábban említettük már, hogy a Vas megyeiek egészséghez fűződő viszonya kiemelkedik a régiós átlagból. Ez a dohányzásban is meglátszik, hiszen a nem dohányzók aránya itt jóval magasabb, mint a másik két megyében. Amennyiben az országos adatokkal vetjük össze a régió statisztikáit, akkor egy jóval „füstmentesebb” országrész képe tárul elénk, ahol a legegészségtelenebbek a Győr-Moson-Sopron megyében élő fiatalok, akik a leggyakrabban és a legtöbb szálát szívják el.

14. TÁBLÁZAT: Dohányzás gyakorisága és intenzitása (százalék és átlag)

	Magyar- ország	Nyugat- Dunántúl	Győr-Moson- Sopron	Vas	Zala
N	8000	771	345	205	221
Igen, naponta	27	23	25	21	21
Igen, hetente néhány-szor	3	2	2	2	2
Igen, hetente egyszer (hétvégén)	2	2	3	0	1
Igen, de ennél is ritkábban	4	4	3	2	7
Nem, soha	60	67	63	73	67
Régebben dohányoztam, de már leszoktam róla	4	3	4	2	2
Átlagosan hány szálát szív naponta (db)	13	14	16	13	13
Mikor gyújtott rá először (kor)	15	16	16	16	15

A legális szerek mellett az illegális tudatmódosító szerek használatának terjedése is jellemző a fiatalság körében. A kérdőívből kapott adatokból számított prevalencia-értékek azonban annyira eltérnek a korábbi vizsgálatok magyarkábítószerhasználati értékeitől, hogy ennek bemutatásával érdemben nem tudunk foglalkozni ebben az írásban (Nemzeti Drog Fókuszpont, 2013). Az alacsony érintettség valószínűleg a kérdőív adatfelvételének

módszertanából következő torzító hatás eredménye. (A marihuána kipróbálásáról a megkérdezettek 5,2 százaléka számolt be a régióban, ami jócskán a valós érték alatt marad.)

Ami az egészség mentális oldalát illeti, annak egyik legextrémebb elemeként az egyén maga ellen irányuló agresszióját, az öngyilkosságra való hajlamot szokták kiemelni. Ebben a tekintetben a Nyugat-Dunántúl az egyik legkevésbé érintett területe az országnak. A teljes régiós minta 770 fős populációjából a megkérdezettek 1,2 százaléka számolt be arról, hogy előfordult a közvetlen környezetében öngyilkossági kísérlet. Halállal végződő öngyilkossági kísérletről pedig csupán a megkérdezettek fél százaléka tud. A régió fiataljainak 0,7 százalékanak a fejében fordult meg az öngyilkosság gondolata az elmúlt években, ehhez képest a 0,9 százalék árulta el azt, hogy volt már öngyilkossági kísérlete eddigi élete folyamán. Ugyanez az érték az országos mintában 2,2 százalék volt.

A korábbiakban már érintettük a visszahúzódó, individualizálódó generáció témáját a szabadidő kapcsán. Ennek folytatásaként az aktív közösségi lét és a politikai szerepvállalásról is szólnánk röviden a területi különbségeket szem előtt tartva. Adja magát a prekoncepció, hogy amennyiben az informális kapcsolatokban is leépülést érzünk, akkor az a formális közösségekben még fokozottabban jelentkezik majd. Ennek folyamán pedig a közéletben való szereplés és az egyéb politikai részvétel is csökken. Láthattuk, hogy az internetes kapcsolattartásban is az aktív, bevonó jellegű cselekedetek szorultak háttérbe a passzív, befogadóbb jellegű cselekmények mellett. A szervezeti környezetben sincs ez másként. Általánosságban elmondható, hogy nagyon alacsony a szervezeti részvétel mindenhol az országban. A régióban élő fiataloknak csupán 13,5 százaléka tagja valamilyen szervezetnek. Az aktív szervezeti tagságra jellemző, hogy a régióban egy kicsivel magasabb a szervezeti aktivitás, mint az országban, de ezt Vas és Zala (és különösen Zala megye) megye kiemelkedő értékei miatt történt így, mert Győr-Moson-Sopron megyében ez az aktivitás jócskán az országos szint alatt marad. Zala megyére jellemző emellett a több szervezethez való tartozás nagy aránya is, a megkérdezettek 5 százaléka több mint két szervezet tagja. Az individualizmus jelensége tehát itt is tetten érhető jelenség.

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

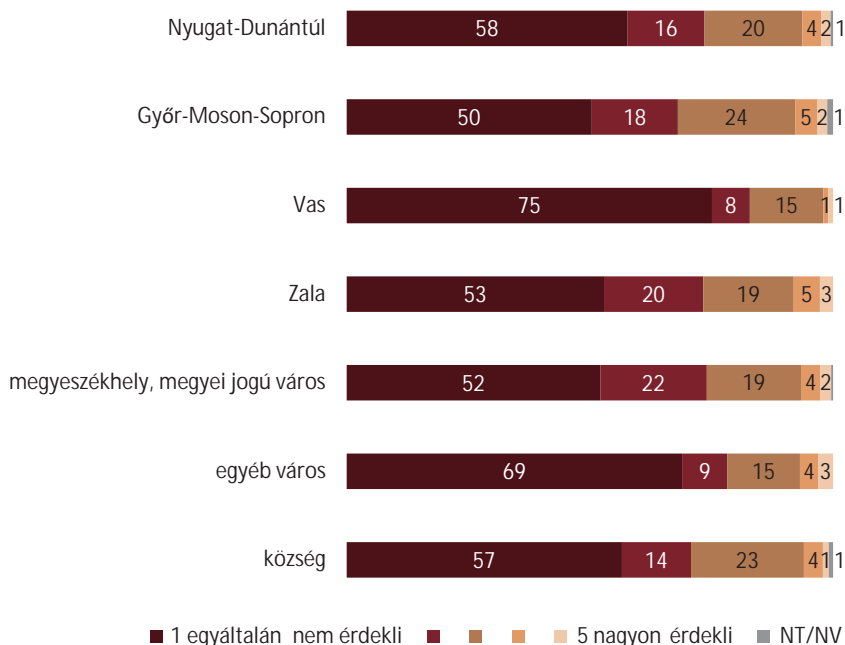
15. TÁBLÁZAT: Szervezeti tagság a Nyugat-Dunántúlon ($N_{\text{Magyarország}}=8000$; $N_{\text{Nyugat-Dunántúl}}=770$; $N_{\text{Győr-Moson-Sopron}}=345$; $N_{\text{Vas}}=204$; $N_{\text{Zala}}=221$; százalék; $P<0,001$)

	Magyar- ország	Nyugat- Dunántúl	Győr- Moson- Sopron	Vas	Zala
Nem tagja sem- milyen szervezet- nek	90	87	95	81	78
Egy szervezet tagja	7	11	4	16	17
Két szervezet tagja	2	2	1	3	4
Három szervezet tagja	1	0	0	1	1
Négy vagy annál több szervezet tagja	1	0	0	0	0
Összesen	100	100	100	100	100

A közélet és a közösségi cselekedetek egyik speciális esete a politikával való foglalatosság. Ez a régióban a megkérdezett fiatalok több mint felét nem érdekli. Különösen magas a politikát teljesen érdektelenül fogadók aránya Vas megyében, ahol a megkérdezettek háromnegyede egyáltalán nem érdeklődik (75 százalék). Ebből a szempontból Győr-Moson-Sopron megye fiataljait érinti meg a legjobban a téma (4. ábra). Amennyiben a különböző településtípusokat vesszük alapul, akkor a legnagyobb érdektelenséggel a közepes méretű településeken, a városokban találkozunk, a legnagyobb érdeklődés pedig a megyei jogú városokban mutatkozik a politika iránt.

A politika kétirányú folyamat, ahol a megválasztott képviselők, politikusok hozzáállása is sokat ront vagy segít a politika megítélésében. Az így vizsgált helyzet sem rózsás, de nem annyira rossz, mint a politikához való viszony. Bár a régió fiataljainak majdnem fele úgy gondolja, hogy véleményére a helyi és az országos politikusok egyáltalán vagy részben nem kíváncsiak, 14-15 százalékuk szerint viszont igen. Vagyis a vélemények ebben a szegmensben sokkal polarizáltabbak, mint a személyes politikai érdeklődés kapcsán (5. ábra). Összefüggés van a három változó között, hiszen a politika iránt jobban érdeklődők szerint a véleményük is jobban meghallgatásra

4. ÁBRA: Politika iránti érdeklődés a Nyugat-Dunántúlon a fiatalok körében (százalék)

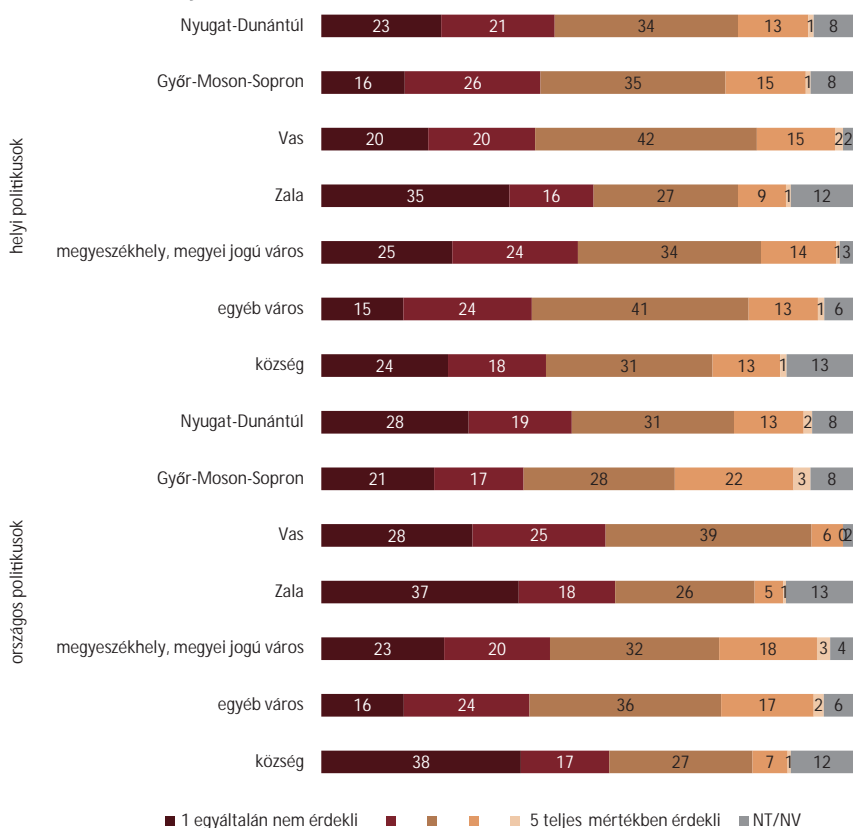

talál a döntéshozóknál. A helyi politikusok kapcsán azt gondolhatnánk, hogy a kisebb településeken a helyi politika közelebb zajlik az emberekhez, a politikusokkal való kapcsolattartás könnyebb, ezért a velük folytatott párbeszédet eredményesebbnek ítélik az ott lakók. Az adatok ellenben ezt nem támasztják alá, hiszen hasonló eredményt mutat a helyi politikusok megítélése a nagyvárosokban, mint a községekben. Az itt észlelt, a többihez képest nagyon mondható válaszmegtagadás pedig inkább valamilyen zavart jelez (5. ábra). Távol a valós kapcsolatok és kapcsolatfelvétel lehetőségétől az országos politikusokkal kapcsolatos vélemények a kisközségekben már jóval rosszabbak, mint a többi településtípusnál. Vas megye lakosai a legszkeptikusabbak ebből a szempontból, akár a helyi, akár az országos politikára tett hatást vizsgáljuk.

A Nyugat-Dunántúl speciális helyzetben van, amikor az európai uniós tagság hatásait és annak megítélését kell felvázolni. Magyarországnak ezen régiója (azon belül az északi, Ausztriával és Szlovákia legfejlettebb régióival szomszédos területei) gazdasági fejlettségét ennek a helyzetnek

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

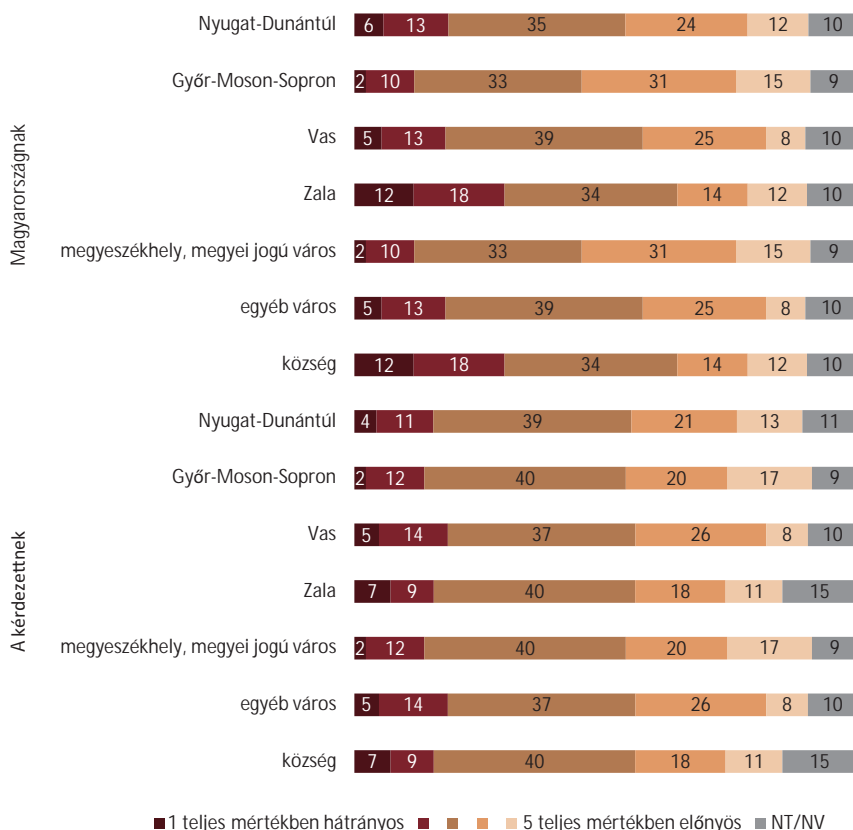
5. ÁBRA: Vélemények arról, hogy a politikusokat mennyire érdekli a fiatalok véleménye (százalék)

a következményeként érthette el a rendszerváltás után. A gazdasági fejlődés trendjének megtartásához pedig nagyban hozzájárult az uniós tagsággal együtt értelmet nyert négy szabadságelv: a tanulás, a munka, a befektetés, a szabadidő és a fogyasztás szempontjából is új lehetőségeket nyitott a régió számára. Ennek következményeit láthattuk a régió munkavállalási adatok elemzésekor. Az előzetes helyzetkép felvázolása után ennek a speciális állapotnak a fiatalok gondolkodásában is meg kell jelennie, amelyet az adatok is alátámasztanak. Bár a gazdasági válság hatása és az euroszeptikus gondolatok reneszánsza Magyarországot sem kerülte el, ennek ellenére a vizsgált régió fiataljai nagyobb arányban érzik hasznosnak az uniós csatlakozást, mint az országos átlag. Az ország fiataljainak majdnem egyharmada (29 százalék) szerint az uniós csatlakozás teljes mértékben vagy kissé

HARMADRÉSzt - MAGYAR IFJÚSÁG 2012

6. ÁBRA: Az európai uniós csatlakozás megítélése a Nyugat-Dunántúlon a fiatalok körében (százalék)

hátrányos volt az ország számára, addig ez az arány a régióban csak 19 százalék (6. ábra). Ráadásul összefügg egymással az ország és a saját, a kérdezettre vonatkozó hatás értékelése is. Az adatokból nem olvasható ki a saját élmény és egy elvont, az országot külön értékelő hozzáállás. Az uniós csatlakozást a leghasznosabbnak a megyei jogú városokban lakók és Győr-Moson-Sopron megye fiataljai értékelték.

A közösségi lét egyik speciális formája lehet a vallásgyakorlás, aminek közösségképző és fenntartó ereje vitathatatlan. A korábban bizonyítást nyert trend, miszerint a vallásosság, azon belül az egyházak szerepe a kisebb településeken erősebb, a régióban is megállja a helyét, hiszen a községekben lakó fiatalok arányaiban kétszer annyian vallották magukat vallásosnak, egyház tanításait követőnek, mint a nagyobb településeken (16. táblázat).

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

A laikus vallásosság szempontjából a régió az ország feletti értékekkel bír, különösen igaz ez Vas megyére, ahol a megkérdezettek háromnegyede a maga módján vallásosnak mondta magát. A nem vallásosak aránya pedig Győr-Moson-Sopron megyében a legmagasabb. A nyíltan ateista gondolkodásúak aránya pedig mindenhol alacsonyabb a régió megyéiben, mint az országban.

16. TÁBLÁZAT: A vallásosság formái a Nyugat-Dunántúlon (százalék)

	N	Vallásos vagyok, az egyház tanítását követem	Vallásos vagyok a magam módján	Nem tudom megmondani, hogy vallásos vagyok-e vagy sem	Nem vagyok vallásos	Nem vagyok vallásos, háttározottan más a meggyőződése	Nem tudom	Nem válaszolok
Magyarország	8000	7	31	6	40	7	2	7
Nyugat-Dunántúl	770	8	50	6	31	2	1	3
Győr-Moson-Sopron	344	7	31	6	47	4	2	5
Vas	204	5	76	3	13	1	1	1
Zala	222	13	55	7	22	1	0	2
megyeszékhely, megyei jogú város	277	5	32	7	43	5	1	5
egyéb város	161	7	57	2	33	0	0	1
község	331	11	61	5	20	1	1	2

IV. Összegzés

Az ifjúság legégetőbb problémáit és az előttük álló kihívásokat két kérdésen keresztül lehet elemezni. Egyrészt szerepelt a kérőívben egy 25 válaszkategóriából álló problémalista, amelyet olyan szempontból kellett értékelni, hogy mit tart a válaszadó az ifjúság legégetőbb problémájának ma Magyarországon. Ez alapvetően nem a saját problémahelyzetekre fókuszált, de általában alkalmas a fiatalok problémarendszerén belüli súlypontok megragadására. Másrészt egy elégedettségi kérdéssor formájában 10 élethelyzet jellemzőt (pl. kapcsolatok, munkavállalás, életszínvonal, anyagi helyzet, ismeretek, kilátások) kellett pontozni iskolai osztályzatok formájában. Itt az alacsony pontszámok utalhatnak a háttérben megbúvó személyes problémákra, kihívásokra.

A problémarendszer szerkezete nagyrészt megegyezik az országos mintán mért eredményekkel (17. táblázat). Különbségek főként az előfordulási arányokban figyelhetők meg. Egyetlen dimenzióban jelentkeznek szembevetőbb eltérések, sorrendi változások: a régióban élő fiatalok körében kisebb az első említési aránya a munkanélküliségnek, az elhelyezkedési nehézségeknek (8 százalék), illetve a pénztelenségnek, szegénységnek, elszegényedés veszélyének (3 százalék).

Az alábbi kategóriákban az országos arányoknál kisebb az első említések előfordulása: alkohol, bűnözés, drog, munkanélküliség, szegénység sorolható ide. Ezzel szemben az országos átlagnál magasabb az első említési aránya a kilátástalanságnak, a bizonytalan jövőnek (19 százalék), a létbizonytalanságnak (15 százalék) és a céltalanságnak (14 százalék). Összességében a korábban megismert kedvezőbb munkaerő-piaci és gazdasági erőforrás alapú élethelyzeti tényezők éreztetik hatásukat az előttük álló kihívások beazonosításánál. A vidéki terekben élő fiatalok körében a problémarendszerben felülreprezentált a jelenléte a munkanélküliségnek, a létbizonytalanságnak, ellenben kisebb volt az említési aránya a bűnözésnek és a lakásproblémáknak.

A saját megélt élethelyzetekhez kötődő problémaelemek beazonosításához használt elégedettségi változószettet úgy alakítottuk át, hogy a teljesen vagy inkább elégedetlen pontértékeket leválogattuk (1-2 pontérték), és az ilyen válaszok előfordulási arányát elemeztük (18. táblázat)

NYUGAT-DUNÁNTÚL – REGIONÁLIS IFJÚSÁGI HELYZETELEMZÉS

17. TÁBLÁZAT: Magyarországon melyek az ifjúság legégetőbb problémái, első említés, százalék (N=7999; p ≤ 0,000)

Problémák	Magyarország	Nyugat-Dunántúl
alkohol elterjedése	5	4
baráti társaság hiánya	1	1
bűnözés	7	6
céltalanság, nem tudják, mit akarnak	11	14
család válsága, hiánya	3	3
drogok, kábítószeres elterjedése	7	5
egészségtelen, mozgásszegény életmód	1	0
erkölcsi romlás	3	2
fiatalok általános rossz helyzete	6	5
iskolai problémák, tanulási nehézségek	1	1
kilátástalan, bizonytalan jövő	16	19
korruptió	2	4
környezet rossz állapota (rossz levegő, piszok)	0	0
közlekedési nehézségek	0	0
közösség hiánya	0	1
kulturálatlanság, tudatlanság, igénytelenség	2	2
lakásproblémák	3	4
létbizonytalanság	10	15
megfelelő iskola hiánya vagy elérhetetlensége	0	0
munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	15	8
önálló egzisztencia, család megteremtése	1	2
pénztelenség, szegénység, elszegényedés	6	3
rossz családi körülmények	1	1
szórakozási és ismerkedési lehetőségek hiánya	0	-
szülőktől való függés	0	1
egyéb	0	-

18. TÁBLÁZAT: Mennyire elégedett Ön a következő dolgokkal? (teljesen vagy inkább elégedetlen válaszok aránya; százalék)

Mennyire elégedett ön a következő dolgokkal? (Teljesen vagy inkább elégedetlen válaszok aránya)	Nyugat-Dunántúl	Magyarország
partnerkapcsolataival	12	12
baráti kapcsolataival	3	3
munkavállalási lehetőségeivel (p ≤ 0,000)	24	35
jelenlegi életszínvonalával (p ≤ 0,000)	12	21
anyagi helyzetével (p ≤ 0,000)	20	29
tanulás lehetőségeivel (p ≤ 0,000)	8	13
azzal az ismeretmennyiséggel, amit idáig megszerzett (p ≤ 0,000)	12	12
személyes élettervei megvalósításának esélyeivel (p ≤ 0,000)	12	18
jövőbeli kilátásaival (p ≤ 0,000)	16	23
mindent egybevetve azzal, ahogyan most él (p ≤ 0,000)	11	17

Ami elsöre szembetűnő, hogy az országos arányokhoz képest szinte majdnem minden élethelyzet kapcsán kedvezőbbek a régióban élő fiatalokra jellemző vélemények. Összességében jóval kisebb az elégedetlenek aránya a populációban. Gyakorlatilag a baráti és partnerkapcsolati válaszkategóriát kivéve a többi elemnél jelentősen alacsonyabb a teljesen vagy inkább elégedetlen választ adó fiatalok aránya. A valószínűségi értékekből pedig az olvasható ki, hogy a fiatalok körében elsődlegesen a munkavállalási lehetőségek, az anyagi helyzet és a jövőbeli kilátások kapcsán merülnek fel kételemek, jelennek meg elégedetlenségre okot adó elemek.

Végezetül röviden, összefoglaló célzattal kiemeljük azokat az eredményeket, amelyek az általunk vizsgált térségben élő fiatalok országos eredményektől mért megkülönböztető jellegű sajátosságaira világítottak rá. Alacsonyabb a házasságban, párkapcsolatban, élettársi kapcsolatban élő fiatalok aránya.

Ebben a régióban a legalacsonyabb a szülőktől függetlenül élő fiatalok aránya.

A régióban a legmagasabb az első gyermek megszületésének tervezett időpontja, átlagosan 30 éves korban tervezik a fiatalok a gyermekvállalást.

A térségben a gyermekneveléssel kapcsolatban erősen jelen van a párkapcsolat/házasság alapú családtervezés modellje.

A régió mindhárom megyéjében és a településtípus szerinti bontás esetében is megfigyelhető az a tendencia, hogy a térség fiataljai körében nem csak többen tanulnak szakmunkásképzőben, szakiskolában vagy szakközépiskolában, középfokú technikumban, hanem a végzettség szempontjából is ezen iskolai, képzési útvonalak dominálnak meghaladva az országos arányokat.

Az idegen nyelvet beszélők aránya magasabb az országos átlagnál. A régióban a legmagasabb az angol nyelvet nem beszélők aránya. A térségben a német nyelvismeret sokkal elterjedtebb.

A régióban élő fiatalok körében nem csak magasabb a munkaerő-piacon is jelen lévők aránya, de magasabb a körükben a bejelentett munkaszerződéssel rendelkező személy is.

Zala megyét leszámítva a régióban élő fiatalok védettebbek a munkanélküliséggel szemben.

Kétszer, akár két és félszer nagyobb a külföldi munkavállalás előfordulása a régióban élő fiatalok körében.

A gazdasági erőforrásoknál rajzolódnak ki a legtisztábban a térségre jellemző karakterjegyek: egyrészt az, hogy országos viszonylatban a régió fiataljainak és családjaiknak az anyagi életszínvonala jóval magasabb, jobban védettek a gazdasági nehézségekkel szemben. Másrészt jelentős földrajzi különbségek is megfigyelhetők: a déli, aprófalvas területek elmaradottabbak. Harmadrészt jelentkezik a vidéken élő családok, háztartások hátrányos helyzete is. A relatív értelemben kimutatható belső tagolódás ellenére viszont még a legrosszabb paraméterekkel rendelkező terek (déli zóna) és csoportok (vidéki fiatalok) esetén is kedvezőbbek az eredmények az országos átlagértékekhez képest.

A gazdasági fejlettség egyben a baráti kapcsolatok rovására is megy. Ezt mutatják a fejlettebb északi megyék adatai a baráti körök és az együtt végzett szabadidős tevékenységek esetében is.

A gazdasági fejlettség a szabadidőre jutó időt is összezsugorítja. Jelentősen csökkent a szabadidőre felhasználható idő mennyisége, a 2008-as vizsgálat óta elfoglaltabbak a fiatalok.

A Nyugat-Dunántúl az információs társadalom kiépítettsége szempontjából a telítődés állapotában van, az IKT eszközök megléte és használatának

gyakorisága az országos átlag feletti értékekkel bír. Az internethasználat előretörése visszavetett minden egyéb szabadidős tevékenységet, de a televízió ereje még mindig érezhető, különösen Győr-Moson-Sopron megyében. Az internethasználat azonban már nem helyhez kötött tevékenység.

A régió fiataljainak egészségről alkotott képe jónak mondható. A Vas megyei fiatalok magabiztossága és elégedettsége kitűnik a többi megye lakosainak értékei közül. Az elégedettség alapja is valós, amelyet az egészségre káros szerek használatának a kisebb volumene is jelez a megyében.

Vas megye aktivitása a szervezeti oldalon is sokkal magasabb az országos és a régiós állapotokhoz képest.

Az uniós csatlakozás a régióban tapasztalható előnyös elemei az itt élő fiataloknál nagyobb elfogadási viszonyt alakított ki, amely a régió északi felében és a nagyvárosokban tapasztalható a leginkább. A demokratikus deficit jelensége azonban a régiót sem kerülte el.

V. Irodalom

- Bauer, B. – Szabó, A. /szerk./ (2009): Ifjúság 2008. Gyorsjelentés. Budapest, Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet ISBN 978-963-7366-18-5
- Gábor, K. (2002): A Győr-Moson-Sopron megyei 15-29 éves fiatalok. Szeged, Belvedere Meridionale, 2002. 32. p.
- Gábor, K. (2004): Ifjúsági korszakváltás: tézisek. Új Ifjúsági Szemle. 2. 2004. 4. (5-24.)
- Kiss, M. (2007): A digitális esélyegyenlőség helyzete Magyarországon: a digitális esélyegyenlőségek leküzdésére irányuló állami programok (2003-2005) Információs társadalom, 7. 2007, 3. (83-100.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2013): Kulturálódási szokásaink. A lakosság televíziózási, olvasási jellemzőinek vizsgálata az időmérleg-felvételek segítségével. 2013. június. http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kult_szokasok.pdf Utolsó letöltés: 2014. augusztus 12.
- Nemzeti Drog Fókuszpont (2013): 2013-as Éves Jelentés a magyarországi kábítószer-helyzetről az EMCDDA számára. 2013. http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/EMCDDA_jelentes_2013_HU1.pdf Utolsó letöltés: 2014. augusztus 12.
- NMHH (2012): Nézettségi statisztikák (AGB Nielsen Média kutató Kft.). 2012. december. <http://adattar.nmhh.hu/agb/nezettseg/201212> Utolsó letöltés: 2014. augusztus 12.
- Nyugat-dunántúli Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés 2009. Mobilitás Könyvek 10.7. Foglalkoztatási és Szociális Hivatal – Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat 2009. 96. p. ISSN 2060-8136
- OECD: OECD Guidelines on measuring subjective well-being. OECD Publishing 2013. ISBN 9789264191648
- WHO: Global status report on alcohol and health 2014. WHO, 2014. ISBN-13 9789241564755